

RETES

Resilience Enhancement in Tourism
through Education and Skills

Report on the Local Tourism & Disaster Risk Management Ecosystems

Co-funded by
the European Union

Erasmus+
Enriching lives, opening minds.

RETES: Resilience Enhancement in Tourism through Education and Skills (n. 2025-1-IT01-KA220-VET-000353875)

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στους συγγραφείς και δεν αντανακλούν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εθνικού Οργανισμού Erasmus+ INAPP. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο διαχειριστικός φορέας μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Σύνταξη και συνεισφορές

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε και συντονίστηκε από τη **Manuela Massi** (EPC European Project Consulting srl, Ιταλία), η οποία ήταν υπεύθυνη για τη συνολική ανάπτυξη του περιεχομένου, τη σύνθεσή του και την εκδοτική προετοιμασία του εγγράφου. Η έκθεση εκπονήθηκε με τη συμβολή των εταίρων του έργου, οι οποίοι παρείχαν δεδομένα, αναλύσεις, δραστηριότητες χαρτογράφησης και τοπικές μελέτες σχετικά με τις πέντε πιλοτικές περιοχές που εμπλέκονται σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.

Συνεισφορές εταίρων

Christos Demopoulos, Evangelos Katsaros, Romina Sampanai – Ευρωπαϊκό

Πανεπιστήμιο Κύπρου

George Stratigis, Maria Giampoulaki, Maria Symeonidou-Sideris – Community Crisis Intervention, Ελλάδα

Zorica Marković, Methija Kuburović, Lidija Petrone Kolar – Υπουργείο Εσωτερικών του Μαυροβουνίου

Lefteris Giannakoudakis – Oloklirosi, Κέντρο Δια Βίου Μάθησης, Ελλάδα

Gustavo Carrero, Julián Orden del Pozo, Mariano Navarro – Fundación Socialinnolabs, Ισπανία

Elena Biondini – ENAIP - Ente Nazionale Acli Istruzione Professionale, Ιταλία

Οι τοπικές συνεισφορές αποτελούν την τεκμηριωτική και αναλυτική βάση της έκθεσης και αντικατοπτρίζουν τα ειδικά χαρακτηριστικά των αντίστοιχων τοπικών πλαισίων, ενταγμένα σε ένα κοινό πλαίσιο ανάλυσης και σύγκρισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Πίνακας Περιεχομένων

1. Εισαγωγή	5
2. Μεθοδολογική Προσέγγιση	7
3. Επισκόπηση των Πέντε Πιλοτικών Περιοχών	8
4. Συγκριτική επισκόπηση των τουριστικών οικοσυστημάτων	11
5. Κίνδυνος, Τρωτότητα/Ευαλωτότητα και πλαίσιο DRM (Disaster Risk Management - Διαχείριση Κινδύνου Καταστροφών)	16
6. Οικοσυστήματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης	22
7. Συνεργασία και Διακυβέρνηση μεταξύ Φορέων Τουρισμού και DRM	27
8. Συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων του Ερωτηματολογίου: ανάγκες, κενά και ευκαιρίες	34
Επισκόπηση των ερωτηθέντων	35
Ανάλυση Αποτελεσμάτων	35
Συχνότητα και ποιότητα των μηχανισμών συνεργασίας	35
Σχετικοί φορείς και καλές πρακτικές	37
Προγράμματα κατάρτισης και ασκήσεις για το προσωπικό πολιτικής προστασίας και τουρισμού	47
9. Στοιχεία από τα Τοπικά Εργαστήρια με βασικά ενδιαφερόμενα μέρη	53
Υφιστάμενες πρακτικές συνεργασίας	55
Κύριες προκλήσεις και κενά που εντοπίστηκαν	56
Ανάγκες για ένα αποτελεσματικό μοντέλο συνεργασίας	57
Προτεραιότητες κατάρτισης που προέκυψαν από τα εργαστήρια	58
10. Ενοποιημένα ευρήματα από τα ερωτηματολόγια και τα τοπικά εργαστήρια	60
11. Συμπέρασμα	63
12. Παραρτήματα	66
Παράρτημα 1 – Τοπική χαρτογράφηση σε 5 πιλοτικές περιοχές	66
Παράρτημα 2 – Πρότυπο ερωτηματολογίου	66
Παράρτημα 3 – Κατευθυντήριες γραμμές και ερωτήσεις εργαστηρίων	66
Παράρτημα 6 – Πίνακες δεδομένων (1 ανά πιλοτική περιοχή)	65

1. Εισαγωγή

Το έργο RETES – Ενίσχυση της Ανθεκτικότητας στον Τουρισμό μέσω Εκπαίδευσης και Δεξιοτήτων – αντιμετωπίζει την αυξανόμενη ανάγκη ενίσχυσης της ετοιμότητας και της ανθεκτικότητας των τουριστικών προορισμών απέναντι σε κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα, ακραία καιρικά φαινόμενα και φυσικές καταστροφές. Οι τουριστικές περιοχές εκτίθενται όλο και περισσότερο σε κινδύνους όπως πυρκαγιές, πλημμύρες, καύσωνες, κατολισθήσεις, παράκτιους κινδύνους, σεισμούς και ισχυρές καταιγίδες, που μπορεί να επηρεάσουν την ασφάλεια των επισκεπτών, την επιχειρηματική συνέχεια, τις τοπικές υποδομές, την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά και τη συνολική βιωσιμότητα των προορισμών.

Αυτή η έκθεση παρέχει μια συγκριτική ανάλυση των τοπικών οικοσυστημάτων τουρισμού και διαχείρισης κινδύνου καταστροφών στις πέντε πιλοτικές περιοχές του RETES: περιοχή ADESIMAN στην Ισπανία, Μπέργκαμο στην Ιταλία, Δήμος Μαλεβιζίου στην Ελλάδα, Επαρχία Λεμεσού στην Κύπρο και Κότορ στο Μαυροβούνιο. Βασίζεται στις τοπικές δραστηριότητες χαρτογράφησης που πραγματοποιήθηκαν σε κάθε περιοχή και ενσωματώνει πρόσθετα στοιχεία που συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίων, τοπικών εργαστηρίων και συνεισφορών των εταίρων.

Σκοπός της έκθεσης δεν είναι να αναπαράγει πλήρως τις πέντε τοπικές χαρτογραφήσεις, αλλά να εντοπίσει κοινές τάσεις, εδαφικές ιδιαιτερότητες, επαναλαμβανόμενες ευαλωτότητες, κενά συνεργασίας και αναδυόμενες ανάγκες σε όλες τις πιλοτικές περιοχές. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην αλληλεπίδραση μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών του τουρισμού και των φορέων πολιτικής προστασίας ή διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, καθώς και στην ετοιμότητα των τουριστικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων των μικρής κλίμακας, κατακερματισμένων και εναλλακτικών παρόχων καταλυμάτων.

Τα ευρήματα που παρουσιάζονται σε αυτήν την έκθεση θα υποστηρίξουν τις επόμενες φάσεις του έργου RETES, ιδίως την ανάπτυξη μιας κοινής μεθοδολογίας συνεργασίας, την προετοιμασία τοπικών σχεδίων δράσης και τον σχεδιασμό εκπαιδευτικού υλικού και πρακτικών εργαλείων για τουριστικούς φορείς, εκπαιδευτές και σχετιζόμενους τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς.

Με την ενοποίηση στοιχείων από διαφορετικά εδαφικά πλαίσια, η έκθεση στοχεύει στο να συμβάλει σε μια κοινή κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι τουριστικοί προορισμοί μπορούν να γίνουν καλύτερα προετοιμασμένοι, πιο συντονισμένοι και πιο ανθεκτικοί όταν αντιμετωπίζουν κλιματικούς και φυσικούς κινδύνους.

2. Μεθοδολογική Προσέγγιση

Η έκθεση βασίζεται σε μια συγκριτική ανάλυση των πέντε πιλοτικών περιοχών RETES, χρησιμοποιώντας έναν συνδυασμό έρευνας γραφείου, τοπικών δραστηριοτήτων χαρτογράφησης, ερωτηματολογίων, τοπικών εργαστηρίων και συνεισφορών των εταίρων του έργου.

Η πρώτη πηγή πληροφοριών αντιπροσωπεύεται από τις πέντε τοπικές εκθέσεις χαρτογράφησης που εκπονήθηκαν από τους εταίρους του έργου. Τα έγγραφα αυτά περιγράφουν το γεωγραφικό και διοικητικό πλαίσιο κάθε περιοχής, τη δομή του τοπικού τουριστικού οικοσυστήματος, τους κύριους παράγοντες κινδύνου και τρωτότητας, τους σχετικούς φορείς Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών, το τοπίο κατάρτισης και τις υφιστάμενες ρυθμίσεις διακυβέρνησης.

Τα στοιχεία αυτά συμπληρώνονται από δεδομένα που συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίων που απευθύνονται σε σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη από τους τομείς του τουρισμού, της κατάρτισης και της Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών που προσδιορίστηκαν μέσω των δραστηριοτήτων χαρτογράφησης. Τα ερωτηματολόγια παρέχουν συγκρίσιμες πληροφορίες σχετικά με την ευαισθητοποίηση σχετικά με τους κινδύνους, τα επίπεδα ετοιμότητας, τις πρακτικές επικοινωνίας, τις ανάγκες κατάρτισης και τους υφιστάμενους μηχανισμούς συνεργασίας.

Διοργανώθηκαν επίσης τοπικά εργαστήρια για τη συλλογή ποιοτικών πληροφοριών από τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη. Τα εργαστήρια αυτά συνέβαλαν στην επικύρωση των πορισμάτων των δραστηριοτήτων χαρτογράφησης και των ερωτηματολογίων, ενώ παράλληλα προσδιόρισαν τις τοπικές προτεραιότητες, τις πρακτικές προκλήσεις και τους πιθανούς τομείς συνεργασίας.

Η ανάλυση δεν στοχεύει στην παροχή πέντε ξεχωριστών τοπικών εκθέσεων, αλλά στη σύγκριση των ευρημάτων στις πιλοτικές περιοχές που εξετάζονται. Ο στόχος είναι να εντοπιστούν κοινές τάσεις, διαφορές μεταξύ των περιοχών, επαναλαμβανόμενα κενά, συγκεκριμένες ανάγκες και μεταβιβάσιμες πρακτικές που μπορούν να υποστηρίξουν τις επόμενες δραστηριότητες του έργου RETES.

Δεδομένης της ποικιλομορφίας των πέντε πιλοτικών περιοχών όσον αφορά τη γεωγραφία, το τουριστικό προφίλ, τα συστήματα διακυβέρνησης και την έκθεση σε κινδύνους, η έκθεση υιοθετεί μια συνθετική και συγκριτική προσέγγιση. Οι τοπικές ιδιαιτερότητες επισημαίνονται κατά περίπτωση, ενώ η κύρια εστίαση παραμένει στα πορίσματα σε επίπεδο έργου που μπορούν να τροφοδοτήσουν μελλοντικές δραστηριότητες συνεργασίας, κατάρτισης και σχεδιασμού δράσης.

3. Επισκόπηση των Πέντε Πιλοτικών Περιοχών

Οι πέντε πιλοτικές περιοχές RETES αντιπροσωπεύουν διαφορετικούς τύπους τουριστικών προορισμών, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών της ενδοχώρας, των αστικών και πολιτιστικών προορισμών, των παράκτιων περιοχών, των ορεινών και ημιορεινών περιοχών και των τουριστικών τοποθεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς υψηλής πυκνότητας. Αυτή η ποικιλομορφία παρέχει μια χρήσιμη βάση για τη σύγκριση του τρόπου με τον οποίο τα διάφορα τουριστικά οικοσυστήματα εκτίθενται σε κλιματικούς και φυσικούς κινδύνους, καθώς και του τρόπου με τον οποίο οργανώνονται οι τοπικοί φορείς για την πρόληψη την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση των κινδύνων.

Πιλοτική Περιοχή Κράτος	Εδαφικό Προφίλ	Τουριστικό Προφίλ	Κύρια σημασία για την ανθεκτικότητα του τουρισμού
Περιοχή ADESIMAN, Cuenca (Ισπανία)	Αγροτική Περιοχή ενδοχώρας που αποτελείται από μικρούς και διασκορπισμένους Δήμους, με χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού όπου τον υπερδημοτικό συντονιστικό ρόλο διαδραματίζει η ADESIMAN.	Υπαίθριος και Πολιτιστικός τουρισμός, που συνδέεται με μνημεία Πολιτιστικής κληρονομιάς, φυσικές περιοχές, διαδρομές αργού τουρισμού, τοπικές Παραδόσεις.	Το διάσπαρτο μοτίβο οικισμών, οι μεγάλοι χρόνοι απόκρισης και η εξάρτηση από δευτερεύοντες δρόμους καθιστούν τον συντονισμό, την ενημέρωση των επισκεπτών και την τοπική ετοιμότητα ιδιαίτερα σημαντικά.
Πόλη Bergamo (Ιταλία)	Αστική και επαρχιακή Περιοχή που συνδυάζει μια ιστορική πόλη, Περιαστικούς λόφους, κοιλάδες, βουνά και πεδιάδες. Συνδέεται ισχυρά μέσω του αεροδρομίου και των Περιφερειακών δικτύων μεταφορών.	Πολιτιστικός τουρισμός, city breaks, επαγγελματικά ταξίδια, εκδηλώσεις, υπαίθριος τουρισμός και ένας αναπτυσσόμενος τομέας εξω-ξενοδοχειακών καταλυμάτων.	Η συνύπαρξη υψηλών τουριστικών ροών, ιστορικών αστικών Περιοχών, υπαίθριων Προορισμών και κατακερματισμένων καταλυμάτων απαιτεί ισχυρότερη ενημέρωση σχετικά με τους κινδύνους, Πολυπαραγοντικό συντονισμό και ετοιμότητα των μικρών επιχειρήσεων.

Πιλοτική Περιοχή Κράτος	Εδαφικό Προφίλ	Τουριστικό Προφίλ	Κύρια σημασία για την ανθεκτικότητα του τουρισμού
Δήμος Μαλεβιζίου (Ελλάδα)	Παραθαλάσσιος, πεδινός και ημιορεινός δήμος που βρίσκεται κοντά στο Ηράκλειο, με σημαντικές φυσικές, αγροτικές και αστικοποιημένες περιοχές.	Ο παράκτιος τουρισμός συγκεντρώθηκε στην Αμμουδάρα και την Αγία Πελαγία, σε συνδυασμό με δυνατότητες πολιτιστικού, υπαίθριου, θρησκευτικού και αγροτουρισμού στην ενδοχώρα.	Η έντονη εποχικότητα, η συγκέντρωση τουριστών κατά μήκος της ακτής και η έκθεση σε πολλαπλούς κινδύνους απαιτούν ολοκληρωμένη ετοιμότητα με τη συμμετοχή των τουριστικών φορέων, των τοπικών αρχών και των φορέων έκτακτης ανάγκης
Επαρχία Λεμεσού (Κύπρος)	Μεγάλη και διαφοροποιημένη περιοχή που περιλαμβάνει έναν πυκνό παράκτιο αστικό διάδρομο, πολιτιστικές και φυσικές παράκτιες ζώνες και χωριά στους πρόποδες του όρους Τρόδος.	Παράκτιος και αστικός τουρισμός, τουρισμός μαρίνας και κρουαζιέρας, επιχειρηματικός και συνεδριακός τουρισμός, πολιτιστική κληρονομιά, οινοτουρισμός, αγροτουρισμός και ορεινός τουρισμός.	Η περιοχή συνδυάζει υψηλή τουριστική πυκνότητα, κρίσιμες υποδομές, αγροτικές και ορεινές ευαλωτότητες και διαφορετικά προφίλ κινδύνων, καθιστώντας την στρατηγική περιοχή για τη συνεργασία τουρισμού-πολιτικής προστασίας.
Κόλπος Κοτόρ (Μαυροβούνιο)	Παράκτια και ορεινή περιοχή που βρίσκεται στον κόλπο Βοκα, με ιστορικό αστικό κέντρο που περιλαμβάνεται στον κατάλογο της UNESCO, θαλάσσιες υποδομές και περιβάλλοντες οικισμούς.	Πολιτιστικός τουρισμός και τουρισμός πολιτιστικής κληρονομιάς, τουρισμός κρουαζιέρας, ναυτικός τουρισμός, ιδιωτικά καταλύματα, γαστρονομία και υπαίθριες δραστηριότητες.	Η υψηλή εποχική πίεση των επισκεπτών, οι ροές κρουαζιέρας, η ευπάθεια της πολιτιστικής κληρονομιάς, η κυκλοφοριακή συμφόρηση, οι θαλάσσιοι κίνδυνοι και η έκθεση σε σεισμούς, πλημμύρες, κατολισθήσεις και δασικές πυρκαγιές δημιουργούν σύνθετες προκλήσεις ανθεκτικότητας.

Συνολικά, οι πιλοτικές περιοχές παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές στην κλίμακα, την ένταση του τουρισμού, τις δομές διακυβέρνησης και την έκθεση σε κινδύνους. Ταυτόχρονα, μοιράζονται πολλές κοινές προκλήσεις:

- την ανάγκη βελτίωσης της ετοιμότητας των τουριστικών φορέων,
- τη σημασία της σαφούς επικοινωνίας με τους επισκέπτες,
- τον ρόλο των τοπικών αρχών στον συντονισμό της πρόληψης και της αντίδρασης,
- την ανάγκη ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των φορέων του τουρισμού και των φορέων διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών.

Αυτή η συγκριτική επισκόπηση παρέχει τη βάση για τα ακόλουθα κεφάλαια, τα οποία αναλύουν τα τουριστικά οικοσυστήματα, τα προφίλ κινδύνου και ευαλωτότητας, τα τοπία κατάρτισης και τους μηχανισμούς συνεργασίας που προσδιορίζονται στις πέντε περιοχές.

4. Συγκριτική επισκόπηση των τουριστικών οικοσυστημάτων

Οι πέντε πιλοτικές περιοχές παρουσιάζουν διαφορετικά τουριστικά προφίλ, αλλά όλες περιλαμβάνουν συνδυασμό:

- Υπηρεσίες διαμονής,
- Παρόχους τροφίμων και ποτών,
- Φορείς μεταφορών και κινητικότητας,
- Τουριστικούς διαμεσολαβητές
- Αξιοθέατα, παρόχους υπαίθριου ή θεματικού τουρισμού,
- Τοπικά Δίκτυα ή Ενώσεις.

Οι φορείς αυτοί αποτελούν την επιχειρησιακή βάση του τουριστικού οικοσυστήματος και αποτελούν τα κύρια σημεία εισόδου για τη βελτίωση της ετοιμότητας, της επικοινωνίας σχετικά με τους κινδύνους και της συνεργασίας με τα ενδιαφερόμενα μέρη στον τομέα της Διαχείρισης Κινδύνων Καταστροφών.

Η ανάλυση δείχνει ότι τα τουριστικά οικοσυστήματα δεν είναι ομοιογενή. Ορισμένες περιοχές χαρακτηρίζονται από πυκνά και ώριμα τουριστικά συστήματα, ενώ άλλες είναι πιο υπαίθριες, διασκορπισμένες ή εξαρτώνται από φορείς εκμετάλλευσης μικρής κλίμακας. Αυτή η ποικιλομορφία έχει άμεσες επιπτώσεις στην ανθεκτικότητα: οι προορισμοί με υψηλή συγκέντρωση ενδέχεται να αντιμετωπίσουν προκλήσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση του πλήθους και τις ροές επισκεπτών μεγάλης κλίμακας, ενώ οι διάσπαρτοι ή κατακερματισμένοι προορισμοί ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην προσέγγιση όλων των φορέων και στη διασφάλιση συνεπούς επικοινωνίας σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Τουριστική Ομάδα	Κύρια χαρακτηριστικά σε όλες τις πιλοτικές περιοχές	Συνάφεια για την ανθεκτικότητα
Διαμονή	Περιλαμβάνει ξενοδοχεία, θέρετρα, boutique ξενοδοχεία, εξοχικές κατοικίες, ξενώνες, B&B, τουριστικά	Οι πάροχοι καταλυμάτων είναι βασικοί Παράγοντες για την ενημέρωση των επισκεπτών, την

Τουριστική Ομάδα	Κύρια χαρακτηριστικά σε όλες τις Πιλοτικές Περιοχές	Συνάφεια για την ανθεκτικότητα
	διαμερίσματα, βραχυχρόνιες μισθώσεις και ιδιωτικά καταλύματα.	επικοινωνία έκτακτης ανάγκης, την καθοδήγηση εκκένωσης και τη συνέχεια των υπηρεσιών.
Τρόφιμα και Ποτά	Περιλαμβάνει εστιατόρια, μπαρ, καφέ, ταβέρνες, οινoturισμό και γαστρονομικό τουρισμό και υπηρεσίες τροφοδοσίας ξενοδοχείων.	Αυτές οι επιχειρήσεις είναι συχνά σημεία άμεσης επαφής για τους επισκέπτες και μπορούν να υποστηρίξουν την επικοινωνία κινδύνου, ειδικά σε περιοχές υψηλής πυκνότητας ή υπαίθριου τουρισμού.
Μεταφορές και Κινητικότητα	Περιλαμβάνει αεροδρόμια, λιμάνια, μέσα μαζικής μεταφοράς, ταξί, ιδιωτικές μεταφορές, ενοικιάσεις αυτοκινήτων, τουριστικά λεωφορεία, θαλάσσιες μεταφορές και υπηρεσίες τοπικής κινητικότητας.	Οι φορείς κινητικότητας είναι απαραίτητοι για την πρόσβαση, την εκκένωση, τη διαχείριση της ροής επισκεπτών και τη συνέχιση σε καταστάσεις κρίσης.
Τουριστική Διαμεσολάβηση	Περιλαμβάνει ταξιδιωτικούς πράκτορες, ταξιδιωτικά γραφεία, τοπικούς οδηγούς, Παρόχους εκδρομών, εταιρείες κρουαζιέρας και ψηφιακά κανάλια κρατήσεων.	Αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν τη συμπεριφορά των επισκεπτών πριν και κατά τη διάρκεια των ταξιδιών και μπορούν να βοηθήσουν στη διάχυση πληροφοριών για την ασφάλεια και οδηγίων έκτακτης ανάγκης.
Αξιοθέατα και σημεία επίσκεψης	Περιλαμβάνει πολιτιστική κληρονομιά, μνημεία της UNESCO, μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, παραλίες, φυσικά πάρκα, δεξαμενές, μονοπάτια και υπαίθρια τοπία.	Τα αξιοθέατα είναι συχνά τα μέρη όπου οι επισκέπτες εκτίθενται σε κινδύνους όπως ζέστη, καταιγίδες, πλημμύρες, πυρκαγιές, συνωστισμός ή δύσκολες συνθήκες εκκένωσης.
Πάροχοι υπαίθριου, αθλητικού και θεματικού τουρισμού	Περιλαμβάνει πεζοπορία, ποδηλασία, καγιάκ, καταδύσεις, οινoturισμό, αγροτουρισμό, πολιτιστικές διαδρομές και εμπειρίες με βάση τη φύση.	Αυτές οι δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα συχνά σε εκτεθειμένα ή απομακρυσμένα περιβάλλοντα, όπου η ετοιμότητα, ο σχεδιασμός διαδρομής και η

Τουριστική Ομάδα	Κύρια χαρακτηριστικά σε όλες τις Πιλοτικές Περιοχές	Συνάφεια για την ανθεκτικότητα
		επικοινωνία είναι ιδιαίτερα σημαντικές.
Ενώσεις, δίκτυα και πλατφόρμες	Περιλαμβάνει τουριστικά συμβούλια, επιχειρηματικές ενώσεις, επιμελητήρια, ξενοδοχειακές ενώσεις, οργανισμούς τοπικής ανάπτυξης, Πολιτιστικούς συλλόγους και κοινοτικά δίκτυα.	Οι δομές αυτές μπορούν να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές για την Προσέγγιση κατακερματισμένων φορέων και την Προώθηση κοινών διαδικασιών, μηχανισμών κατάρτισης και συνεργασίας.

Η **διαμονή** είναι η πιο σημαντική ομάδα από την άποψη της Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών, επειδή οι πάροχοι καταλυμάτων είναι συχνά το πρώτο σημείο επαφής για τους επισκέπτες σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Στις πέντε πιλοτικές περιοχές, ο τομέας αυτός περιλαμβάνει τόσο δομημένα ξενοδοχειακά συστήματα όσο και μεγάλο μερίδιο μικρής κλίμακας ή εναλλακτικών καταλυμάτων. Στο Μπέργκαμο και το Κότορ, η ανάπτυξη των εξωξενοδοχειακών, ιδιωτικών και βραχυπρόθεσμων καταλυμάτων είναι ιδιαίτερα σημαντική. Στην ADESIMAN, οι υπαίθριες κατοικίες και οι οικογενειακές επιχειρήσεις βρίσκονται στο επίκεντρο της τοπικής προσφοράς. Στο Μαλεβίζι και τη Λεμεσό συνυπάρχουν ξενοδοχεία και θέρετρα με διαμερίσματα, ξενώνες, αγροτουριστικές εγκαταστάσεις και βραχυχρόνιες μισθώσεις.

Αυτός ο κατακερματισμός δημιουργεί μια σαφή πρόκληση. Τα μεγαλύτερα ξενοδοχεία και θέρετρα είναι γενικά πιο εύκολα προσβάσιμα μέσω επίσημων ενώσεων, συστημάτων αδειοδότησης ή θεσμικών καναλιών επικοινωνίας. Οι μικρότεροι και ανεξάρτητοι φορείς, αντίθετα, ενδέχεται να έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε δομημένες πληροφορίες, εκπαίδευση ή πρωτόκολλα έκτακτης ανάγκης. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για το RETES, καθώς οι κατακερματισμένοι πάροχοι διαμονής ενδέχεται να φιλοξενούν επισκέπτες που δεν είναι εξοικειωμένοι με τους τοπικούς κινδύνους, τη γλώσσα, τις διαδικασίες εκκένωσης ή τα συστήματα ειδοποίησης.

Ο τομέας Τροφίμων και Ποτών είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντικός. Σε αστικούς και παραθαλάσσιους προορισμούς, τα εστιατόρια, τα μπαρ και τα καφέ συνδέονται στενά με τις ροές επισκεπτών, τη νυχτερινή ζωή, τις εκδηλώσεις και τους δημόσιους χώρους. Σε αγροτικές ή ορεινές περιοχές, **συχνά επιτελούν μια ευρύτερη κοινωνική λειτουργία**, υποστηρίζοντας τόσο τους κατοίκους όσο και τους τουρίστες. Σε ορισμένες περιοχές, όπως η ADESIMAN, η άνιση κατανομή των χώρων φιλοξενίας υπογραμμίζει επίσης τη σημασία των τοπικών υπηρεσιών για την εδαφική προσβασιμότητα και την υποστήριξη των επισκεπτών. Από την άποψη της ανθεκτικότητας, οι πάροχοι τροφίμων και ποτών μπορούν

να συμβάλουν στη διάδοση βασικών μηνυμάτων ασφάλειας, ειδικά κατά τη διάρκεια καύσωνα, καταιγίδων, προειδοποιήσεων για πυρκαγιές ή προσωρινών περιορισμών που επηρεάζουν τις επισκέψιμες περιοχές.

Οι μεταφορές και η κινητικότητα αποτελούν ένα άλλο κρίσιμο στοιχείο των τουριστικών οικοσυστημάτων.

Οι πιλοτικές περιοχές περιλαμβάνουν πολύ διαφορετικά συστήματα κινητικότητας:

- πρόσβαση στο αεροδρόμιο στο Μπέργκαμο και το Μαλεβίζι
- λιμενική και θαλάσσια κινητικότητα στο Κότορ και τη Λεμεσό,
- οδική πρόσβαση στην ADESIMAN
- συστήματα μικτής αστικής, παράκτιας και ορεινής κινητικότητας σε διάφορες περιοχές.

Οι μεταφορείς είναι απαραίτητοι για τη διαχείριση των τουριστικών ροών, την υποστήριξη των εκκενώσεων, τη διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και τη διατήρηση της συνδεσιμότητας μεταξύ αξιοθέατων, των χώρων διαμονής και των ασφαλών τοποθεσιών. Οι αδυναμίες στους δευτερεύοντες δρόμους, η εποχική συμφόρηση, οι απομονωμένοι δρόμοι ή οι περιορισμένες δημόσιες συγκοινωνίες μπορούν να αυξήσουν την ευπάθεια τόσο των επισκεπτών όσο και των φορέων εκμετάλλευσης.

Η **Τουριστική Διαμεσολάβηση** παίζει επίσης ένα σημαντικό ρόλο. Οι τουριστικοί πράκτορες, τα ταξιδιωτικά γραφεία, οι τοπικοί οδηγοί, οι πάροχοι εκδρομών κρουαζιέρας και τα ψηφιακά κανάλια κρατήσεων διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο οι επισκέπτες έχουν πρόσβαση σε προορισμούς και εμπειρίες. Μπορούν επομένως να γίνουν στρατηγικοί δίαυλοι για προληπτική ενημέρωση, ευαισθητοποίηση σχετικά με τους κινδύνους και επικοινωνία έκτακτης ανάγκης. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για οργανωμένες εκδρομές, υπαίθριες εμπειρίες, τουρισμό κρουαζιέρας, πολιτιστικές διαδρομές και εκδρομές σε περιοχές που εκτίθενται σε κινδύνους ζέστης, δασικών πυρκαγιών, καταιγίδων, πλημμυρών ή κατολισθήσεων.

Αξιοθέατα και σημεία Επίσκεψης παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία στις πέντε περιοχές. Περιλαμβάνουν:

- χώρους πολιτισμού και πολιτιστικής κληρονομιάς
- αρχαιολογικά πάρκα
- ιστορικά κέντρα

- περιοχές UNESCO και μουσεία
- παραλίες, μαρίνες, υγροβιότοπους
- μονοπάτια, δεξαμενές / ταμιευτήρες και ορεινά τοπία

Αυτά τα πλεονεκτήματα είναι κεντρικά για την ελκυστικότητα των προορισμών, αλλά μπορούν επίσης να συγκεντρώσουν τους επισκέπτες σε μέρη που είναι ευάλωτα σε φυσικούς ή κλιματικούς κινδύνους. Οι υπαίθριοι χώροι, τα κέντρα πολιτιστικής κληρονομιάς, οι προκυμαίες και οι υπαίθριες διαδρομές απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά τη σήμανση, την ενημέρωση των επισκεπτών, τη στέγαση, την προσβασιμότητα, τη διαχείριση του πλήθους και τον σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης.

Ο **Υπαίθριος, Αθλητικός και Φυσιολατρικός Τουρισμός** είναι παρών σε όλες τις πιλοτικές περιοχές, αν και παρατηρείται με διαφορετική ένταση. Πεζοπορία, ποδηλασία, θαλάσσια σπορ, εκδρομές με σκάφος, canyoning, καγιάκ, καταδύσεις, διαδρομές κρασιού και αγροτουριστικές εμπειρίες αυξάνουν τη διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς. Ταυτόχρονα, αυτές οι δραστηριότητες μπορεί να εκθέσουν τους επισκέπτες σε απομακρυσμένες τοποθεσίες, δύσκολο έδαφος, ξαφνικές αλλαγές καιρού, θερμικό στρες, πυρκαγιές ή περιορισμένη κάλυψη επικοινωνίας. Για τον λόγο αυτό, οι πάροχοι υπαίθριου και θεματικού τουρισμού θα πρέπει να θεωρούνται φορείς προτεραιότητας για την κατάρτιση, τα μέτρα πρόληψης και τον συντονισμό με τις τοπικές υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης.

Τέλος, οι **Ενώσεις, τα Διοικητικά Συμβούλια Τουρισμού, τα Εμπορικά Επιμελητήρια, οι Οργανισμοί Διαχείρισης Προορισμών και οι Οργανισμοί Τοπικής Ανάπτυξης** αποτελούν βασικό επίπεδο του τουριστικού οικοσυστήματος. Μπορούν να διευκολύνουν την επικοινωνία με τους φορείς, να στηρίζουν τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές για δραστηριότητες κατάρτισης και ευαισθητοποίησης. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν οι τουριστικοί φορείς είναι πολυάριθμοι, διασκορπισμένοι ή ασθενώς συνδεδεμένοι με τις δημόσιες αρχές.

Συνολικά, η συγκριτική ανάλυση υπογραμμίζει ότι η ανθεκτικότητα του τουριστικού οικοσυστήματος εξαρτάται όχι μόνο από την παρουσία υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης, αλλά και από την ικανότητα συμμετοχής τουριστικών φορέων που αλληλεπιδρούν άμεσα με τους επισκέπτες. Οι πάροχοι διαμονής, οι ξεναγοί, οι μεταφορείς, οι επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών, τα αξιοθέατα και τα τοπικά δίκτυα μπορούν όλοι να συμβάλουν στην πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντίδραση, εάν είναι κατάλληλα ενημερωμένοι, εκπαιδευμένοι και συνδεδεμένοι με τις τοπικές δομές διαχείρισης κινδύνου καταστροφών.

5. Κίνδυνος, Τρωτότητα/Ευαλωτότητα και πλαίσιο DRM (Disaster Risk Management - Διαχείριση Κινδύνου Καταστροφών)

Οι πέντε πιλοτικές περιοχές παρουσιάζουν ένα προφίλ κινδύνου πολλαπλών κινδύνων, με διαφορετικά επίπεδα έκθεσης ανάλογα με τα γεωγραφικά, περιβαλλοντικά, αστικά και τουριστικά χαρακτηριστικά τους. Οι κίνδυνοι που σχετίζονται με το κλίμα είναι ιδιαίτερα σημαντικοί σε όλους τους τομείς, ιδίως στις **δασικές πυρκαγιές, τις αστραπιαίες πλημμύρες, τους καύσωνες, τις ισχυρές καταιγίδες και την ξηρασία**. Άλλοι κίνδυνοι, όπως οι σεισμοί, οι κατολισθήσεις, η διάβρωση των ακτών, οι θαλάσσιοι κίνδυνοι και οι βιομηχανικοί κίνδυνοι, είναι πιο εξειδικευμένοι σε ορισμένες περιοχές.

Από τουριστική άποψη, η τρωτότητα δεν καθορίζεται μόνο από το είδος του κινδύνου, αλλά και από τον τρόπο οργάνωσης των τουριστικών δραστηριοτήτων σε κάθε περιοχή. Οι υψηλές εποχιακές ροές επισκεπτών, τα κατακερματισμένα καταλύματα, ο υπαίθριος τουρισμός, τα μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς, η συγκέντρωση των ακτών, η περιορισμένη οδική προσβασιμότητα και η έλλειψη ειδικών διαδικασιών έκτακτης ανάγκης για τον τουρισμό επηρεάζουν το επίπεδο ετοιμότητας και ικανότητας αντίδρασης.

Πιλοτική Περιοχή	Βασικοί κίνδυνοι που εντοπίστηκαν	Κύριες ευαλωτότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό	DRM και Πλαίσιο Πολιτικής Προστασίας
ADESIMAN, Ισπανία	Πυρκαγιές, έντονες βροχοπτώσεις, ξαφνικές πλημμύρες, μετακινήσεις πρανών και καύσωνες.	Διάσπαρτοι αγροτικοί οικισμοί, μεγάλοι χρόνοι απόκρισης σε ορισμένους Δήμους, εξάρτηση από δευτερεύοντες δρόμους και τουριστικοί πόροι διασκορπισμένοι σε μια ευρεία περιοχή.	Οι φορείς DRM περιλαμβάνουν την Guardia Civil, πυροσβεστικούς σταθμούς, Περιφερειακές και δημοτικές δομές πολιτικής προστασίας, εθελοντές, ΜΚΟ και Παρόχους υποδομών ζωτικής σημασίας. Το ADESIMAN μπορεί να διαδραματίσει συντονιστικό

Πιλοτική Περιοχή	Βασικοί κίνδυνοι που εντοπίστηκαν	Κύριες ευαλωτότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό	DRM και Πλαίσιο Πολιτικής Προστασίας
			ρόλο, αν και τα επίσημα Πρωτόκολλα τουρισμού-Πολιτικής Προστασίας δεν είναι ακόμη σαφώς δομημένα.
Μπέργκαμο, Ιταλία	Έντονες βροχοπτώσεις, ξαφνικές πλημμύρες, υδρογεωλογικοί κίνδυνοι, κατολισθήσεις, πτώσεις βράχων, ισχυρές καταιγίδες, χαλάζι, άνεμος, καύσωνες, αστική θερμική καταπόνηση και δασικές πυρκαγιές.	Ιστορικές αστικές Περιοχές με υψηλή πυκνότητα επισκεπτών, υπαίθριος τουρισμός σε κοιλάδες και ορεινές Περιοχές, εποχιακές εξάρσεις τουριστικών ροών, εκδηλώσεις και κατακερματισμένος τομέας εξωξενοδοχειακών καταλυμάτων.	Το ιταλικό σύστημα πολιτικής προστασίας είναι οργανωμένο σε δημοτικό, επαρχιακό, Περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Στο Μπέργκαμο, ο Δήμος, η Τοπική Αστυνομία, η Μονάδα Πολιτικής Προστασίας, η Νομαρχία, η Επαρχία, η Περιφέρεια και οι εθελοντικές ομάδες είναι σχετιζόμενοι φορείς. Η συνεργασία με τον τουρισμό υπάρχει κυρίως σε συγκεκριμένες καταστάσεις, όπως γεγονότα ή έκτακτες καιρικές συνθήκες, αλλά δεν είναι ακόμη πλήρως συστηματική.
Μαλεβίζι, Ελλάδα	Σεισμοί, δασικές πυρκαγιές, πλημμύρες, κατολισθήσεις, καύσωνες, ξηρασία και ακραία καιρικά φαινόμενα.	Έντονη εποχική αύξηση των επισκεπτών, συγκέντρωση του τουρισμού κατά μήκος των παράκτιων Περιοχών της Αμμουδάρας και της Αγίας Πελαγίας, ημιορεινοί οικισμοί, ηλικιωμένοι κάτοικοι	Το τοπικό σύστημα DRM περιλαμβάνει τον Δήμο Μαλεβιζίου, την Περιφέρεια Κρήτης, την Πυροσβεστική Υπηρεσία, την Ελληνική Αστυνομία, τις Ένοπλες Δυνάμεις, εθελοντικές ομάδες πολιτικής προστασίας και τον Ερυθρό Σταυρό. Ο Δήμος διαθέτει συγκεκριμένα σχέδια

Πιλοτική Περιοχή	Βασικοί κίνδυνοι που εντοπίστηκαν	Κύριες ευαλωτότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό	DRM και Πλαίσιο Πολιτικής Προστασίας
		σε ορισμένες Περιοχές της ενδοχώρας και τουρίστες που δεν είναι εξοικειωμένοι με τους τοπικούς κινδύνους και διαδικασίες.	Πολιτικής Προστασίας για σεισμούς, Πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές και άλλους κινδύνους και λειτουργεί μέσω τοπικού συντονιστικού φορέα.
Επαρχία Λεμεσού, Κύπρος	Αιφνίδιες Πλημμύρες, καύσωνες, δασικές πυρκαγιές, διάβρωση των ακτών, Παράκτιες καταιγίδες, απομόνωση δρόμων, κατολισθήσεις και βιομηχανικοί κίνδυνοι ή κίνδυνοι που σχετίζονται με τους λιμένες.	Πυκνές υποδομές παράκτιου τουρισμού, κρίσιμες λιμενικές εγκαταστάσεις και μαρίνες, υψηλή εποχική πληρότητα, υπαίθριοι πολιτιστικοί χώροι, ορεινά χωριά με περιορισμένη πρόσβαση και αυξανόμενα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης.	Η Πολιτική Άμυνα Κύπρου είναι η κύρια αρχή DRM, υποστηριζόμενη από την Πυροσβεστική Υπηρεσία Κύπρου, το Κοινό Κέντρο Συντονισμού Διάσωσης, τις δημοτικές μονάδες πολιτικής προστασίας, το Τμήμα Περιβάλλοντος, τον Κυπριακό Ερυθρό Σταυρό και ακαδημαϊκούς φορείς όπως το κέντρο CERIDES. Το θεσμικό πλαίσιο είναι ισχυρό, αλλά τα πρωτόκολλα συναγερμού ειδικά για τον τουρισμό, οι ασκήσεις προσομοίωσης και η εκπαίδευση εκκένωσης επισκεπτών παραμένουν περιορισμένα.
Κοτόρ, Μαυροβούνιο	Σεισμοί, αιφνίδιες πλημμύρες, παλιρροϊκά κύματα, κύματα καταιγίδας,	Η ευπάθεια της πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO, η πίεση του τουρισμού	Το σύστημα DRM διευθύνεται από το Υπουργείο Εσωτερικών – Διεύθυνση Διάσωσης και Προστασίας, με την Εδαφική Μονάδα

Πιλοτική Περιοχή	Βασικοί κίνδυνοι που εντοπίστηκαν	Κύριες ευαλωτότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό	DRM και Πλαίσιο Πολιτικής Προστασίας
	κατολισθήσεις, πτώσεις βράχων, δασικές πυρκαγιές, θαλάσσιοι κίνδυνοι, κίνδυνοι ρύπανσης και καύσωνες.	κρουαζιέρας, η υψηλή εποχική συγκέντρωση επισκεπτών, η κυκλοφοριακή συμφόρηση, η ναυτιλιακή κίνηση, τα ιστορικά κτίρια, οι υπαίθριες δραστηριότητες και η έκθεση των Παράκτιων και ορεινών Περιοχών.	Διάσωσης και Προστασίας, τη Δημοτική Υπηρεσία Διάσωσης και Προστασίας του Κότορ, εθελοντικά πυροσβεστικά σώματα και τον Ερυθρό Σταυρό. Το Kotor έχει σχετική εμπειρία στην εκπαίδευση, την ευαισθητοποίηση και τις ασκήσεις με τη συμμετοχή τουριστικών φορέων.

Στις πέντε πιλοτικές περιοχές, **οι αιφνίδιες πλημμύρες και οι έντονες βροχοπτώσεις** αποτελούν κοινό κίνδυνο, αν και με διαφορετικές εδαφικές εκφράσεις. Στο Μπέργκαμο, ο κίνδυνος αυτός συνδέεται με πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές, μικρά υδάτινα ρεύματα και την ευρύτερη υδρομετεωρολογική ευπάθεια του προαλπικού περιβάλλοντος. Στο Μαλεβίζι, οι πλημμύρες συνδέονται με ρέματα, χείμαρρους και αστικοποιημένες παράκτιες περιοχές όπως η Αμμουδάρα και η Αγία Πελαγία. Στη Λεμεσό, οι αιφνίδιες πλημμύρες πλήττουν κυρίως τον παράκτιο αστικό διάδρομο και τις λεκάνες απορροής ποταμών. Στο ADESIMAN, οι έντονες βροχοπτώσεις και οι αιφνίδιες πλημμύρες είναι σημαντικές σε μια διάσπαρτη υπαίθρια περιοχή όπου η προσβασιμότητα μπορεί να είναι περιορισμένη. Στο Κότορ, οι ξαφνικές πλημμύρες και τα παλιρροϊκά κύματα συνδέονται με την ιδιαίτερη μορφολογία του κόλπου Boka και την έκθεση σε χαμηλές παραθαλάσσιες περιοχές.

Ο **κίνδυνος δασικών πυρκαγιών** υπάρχει επίσης σε όλες τις πιλοτικές περιοχές, αν και με διαφορετικά επίπεδα συνάφειας. Στο ADESIMAN, οι δασικές πυρκαγιές είναι ένας από τους κύριους κινδύνους που επηρεάζουν τις αγροτικές και φυσικές περιοχές. Στο Μπέργκαμο, ο κίνδυνος είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τις λοφώδεις, δασικές και ορεινές περιοχές της επαρχίας. Στο Μαλεβίζι, οι δασικές πυρκαγιές αποτελούν μείζονα ανησυχία σε περιοχές όπως ο Κρουσώνας, η Ροδιά και η Τύλισος, όπου η βλάστηση, οι υψηλές θερμοκρασίες και οι άνεμοι αυξάνουν την έκθεση. Στη Λεμεσό, οι πυρκαγιές είναι ιδιαίτερα σημαντικές στους πρόποδες του όρους Τροόδος, στις περιαστικές περιοχές και στις δυτικές πολιτιστικές ή φυσικές ζώνες. Στο Κότορ, η μεσογειακή βλάστηση, τα δασικά συμπλέγματα και οι

καλοκαιρινές συνθήκες αυξάνουν τον κίνδυνο εκδήλωσης πυρκαγιάς και ταχείας εξαπλώσης στην ενδοχώρα του κόλπου Μπόκα.

Οι **καύσωνες** και το **θερμικό στρες** είναι ένα άλλο οριζόντιο ζήτημα. Είναι ιδιαίτερα σημαντικά στις αστικές περιοχές του Μπέργκαμο, συμπεριλαμβανομένων των Città Alta και Città Bassa, όπου οι ροές επισκεπτών και οι **υπαίθριες εκδηλώσεις μπορεί να συμπίπτουν με το αστικό θερμικό στρες**. Στο Μαλεβίζι και τη Λεμεσό, οι καύσωνες επηρεάζουν τον παράκτιο τουρισμό, τα υπαίθρια αξιοθέατα και τις ευπαθείς ομάδες. Στο ADESIMAN, οι καύσωνες μπορούν να επηρεάσουν τις υπαίθριες διαδρομές, τον αγροτουρισμό και τις επισκέψεις σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο Κότορ, οι καύσωνες κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου αιχμής, ενδέχεται να αυξήσουν τους κινδύνους για τους επισκέπτες κρουαζιέρας, τους υπαίθριους τουρίστες και τους ανθρώπους που επισκέπτονται εκτεθειμένες περιοχές πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο **κίνδυνος σεισμού** είναι ιδιαίτερα σημαντικός στο Μαλεβίζι και το Κότορ. Ο Δήμος Μαλεβιζίου βρίσκεται σε μια σεισμικά ενεργή περιοχή, με τρωτότητα που συνδέεται και με παλαιότερα κτίρια και οικισμούς. Το Κότορ και η ευρύτερη περιοχή του κόλπου Μπόκα εκτίθενται επίσης σε υψηλό σεισμικό κίνδυνο, με πρόσθετη ανησυχία λόγω της παρουσίας ιστορικών κτιρίων, εκκλησιών, οχυρώσεων και πυκνών εποχικών τουριστικών ροών. Στο Μπέργκαμο, ο σεισμικός κίνδυνος θεωρείται λιγότερο κυρίαρχος από τους υδρομετεωρολογικούς κινδύνους, αλλά παραμένει σημαντικός από την άποψη του σχεδιασμού πολλαπλών κινδύνων, ιδίως λόγω των ιστορικών κτιρίων και των πολυσύχναστων αστικών περιοχών.

Οι **κατολισθήσεις** και οι **πτώσεις βράχων** είναι σημαντικές στο Μπέργκαμο, το Μαλεβίζι, τη Λεμεσό και το Κότορ. Στο Μπέργκαμο, είναι ιδιαίτερα σημαντικά για κοιλάδες, ορεινούς δρόμους και υπαίθριο τουρισμό. Στο Μαλεβίζι, το ημιορεινό ανάγλυφο και οι κλίσεις κατά μήκος του οδικού δικτύου δημιουργούν τοπική αστάθεια, ιδιαίτερα μετά από παρατεταμένες βροχοπτώσεις. Στη Λεμεσό, οι κίνδυνοι κατολισθήσεων και απομόνωσης δρόμων συνδέονται κυρίως με τα χωριά στους πρόποδες του Τροόδος. Στο Κότορ, οι κατολισθήσεις και οι πτώσεις βράχων αποτελούν σημαντική ανησυχία λόγω του απότομου εδάφους και των ασταθών πλαγιών γύρω από τον κόλπο.

Οι **παράκτιοι και θαλάσσιοι κίνδυνοι** είναι ιδιαίτερα σημαντικοί στη Λεμεσό, το Μαλεβίζι και το Κότορ. Η Λεμεσό συνδυάζει τη διάβρωση των ακτών, κινδύνους που σχετίζονται με το λιμάνι, δραστηριότητες μαρίνας και τον παραθαλάσσιο τουρισμό υψηλής πυκνότητας. Το Μαλεβίζι έχει συγκεντρώσεις παράκτιου τουρισμού στην Αμμουδάρα και την Αγία Πελαγία, όπου πλημμύρες, καταιγίδες και παράκτια έκθεση ενδέχεται να επηρεάσουν τους επισκέπτες και τις υπηρεσίες. Το Κότορ παρουσιάζει ένα συγκεκριμένο προφίλ θαλάσσιου κινδύνου λόγω της κυκλοφορίας κρουαζιερόπλοιων, των γιοτ, των μικρότερων σκαφών, της πιθανής ρύπανσης, της διαρροής καυσίμων, των πυρκαγιών πλοίων και των περιορισμένων πόρων έκτακτης ανάγκης στη θάλασσα.

Τα συστήματα **DRM και Πολιτικής Προστασίας** που χαρτογραφήθηκαν στις πέντε περιοχές δείχνουν διαφορετικούς βαθμούς θεσμοθέτησης και τουριστικής ολοκλήρωσης. Το Μπέργκαμο επωφελείται από το δομημένο ιταλικό σύστημα πολιτικής προστασίας, αλλά η σύνδεση με τους τουριστικούς φορείς παραμένει περισσότερο λειτουργική παρά προληπτική. Το Μαλεβίζι διαθέτει δημοτικά σχέδια Πολιτικής Προστασίας και τοπική δομή συντονισμού, που υποστηρίζεται από περιφερειακούς και εθνικούς φορείς και εθελοντικές ομάδες. Η Λεμεσός διαθέτει ισχυρό θεσμικό πλαίσιο και προηγμένα συστήματα προειδοποίησης, αλλά εξακολουθεί να παρουσιάζει κενά στις ειδικές ασκήσεις για τον τουρισμό, στα πρωτόκολλα προειδοποίησης και στην ετοιμότητα των επισκεπτών. Η ADESIMAN, ως αγροτική και υπερδημοτική περιοχή, έχει μια ισχυρή ευκαιρία να χρησιμοποιήσει τον εδαφικό συντονιστικό της ρόλο για να συνδέσει πιο συστηματικά τους δήμους, τους τουριστικούς φορείς, τους φορείς κινητικότητας και τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης. Το Κότορ παρουσιάζει μια πιο εδραιωμένη εμπειρία στη σύνδεση του τουρισμού και της πολιτικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης, των ασκήσεων και των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης.

Συνολικά, η **συγκριτική ανάλυση υπογραμμίζει ότι η ανθεκτικότητα του τουρισμού εξαρτάται από την ικανότητα σύνδεσης των υφιστάμενων συστημάτων DRM με τις καθημερινές λειτουργίες των τουριστικών φορέων**. Οι αρχές πολιτικής προστασίας, οι υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και οι οργανώσεις διάσωσης είναι ήδη παρούσες σε όλες τις πιλοτικές περιοχές. Ωστόσο, το επίπεδο της διαρθρωμένης συνεργασίας με τους τουριστικούς φορείς ποικίλλει σημαντικά. Ως εκ τούτου, η κύρια πρόκληση δεν είναι μόνο η ενίσχυση της ικανότητας αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, αλλά και η βελτίωση της πρόληψης, της ενημέρωσης σχετικά με τους κινδύνους, της κατάρτισης και του πρακτικού συντονισμού πριν από την εμφάνιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

6. Οικοσυστήματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Οι φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης διαδραματίζουν στρατηγικό ρόλο στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας του τουρισμού. Στους πέντε πιλοτικούς τομείς, το εκπαιδευτικό τοπίο περιλαμβάνει:

- επίσημους παρόχους ΕΕΚ,
- ιδρύματα δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,
- πανεπιστήμια και κέντρα δια βίου μάθησης,
- επαγγελματικές ενώσεις και δίκτυα επιχειρήσεων,
- φορείς πολιτικής προστασίας και εθελοντικές οργανώσεις.

Οι φορείς αυτοί μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ευαισθητοποίηση σχετικά με τους κινδύνους, την ετοιμότητα για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, την ασφάλεια των επισκεπτών, την επικοινωνία σε καταστάσεις κρίσης και τη συνεργασία με τις αρχές διαχείρισης κινδύνων καταστροφών (DRM).

Η ανάλυση δείχνει ότι οι πέντε πιλοτικές περιοχές έχουν διαφορετικά επίπεδα ικανότητας κατάρτισης και διαφορετικούς βαθμούς σύνδεσης μεταξύ της τουριστικής εκπαίδευσης και της διαχείρισης κινδύνου καταστροφών (DRM). Σε ορισμένες περιοχές, η τουριστική εκπαίδευση είναι ήδη διαρθρωμένη και διαφοροποιημένη, ενώ σε άλλες οι ευκαιρίες κατάρτισης είναι πιο περιορισμένες, διάσπαρτες ή εξαρτώνται από τοπικές πρωτοβουλίες. Σε όλες τις περιπτώσεις, **η ενσωμάτωση των ικανοτήτων διαχείρισης κινδύνου καταστροφών στην κατάρτιση που σχετίζεται με τον τουρισμό φαίνεται να αποτελεί τομέα για περαιτέρω ανάπτυξη.**

Πιλοτική Περιοχή	Βασικά χαρακτηριστικά ΕΕΚ και κατάρτισης	Συνάφεια για το RETES
ADESIMAN, Ισπανία	Η Προσφορά κατάρτισης είναι Περιορισμένη και γεωγραφικά διασκορπισμένη. Το Tarazona λειτουργεί ως ο κύριος κόμβος για την Παροχή ΕΕΚ, ενώ οι Πρωτοβουλίες δημοτικής, συνεταιριστικής και	Η Περιοχή απαιτεί Πρακτικές, ευέλικτες και τοπικά Προσβάσιμες μορφές κατάρτισης, ιδίως για Πολύ μικρές επιχειρήσεις, φορείς υπαίθριου τουρισμού,

Πιλοτική Περιοχή	Βασικά χαρακτηριστικά ΕΕΚ και κατάρτισης	Συνάφεια για το RETES
	επιχειρηματικής κατάρτισης αφορούν θέματα όπως η φροντίδα των επισκεπτών, το ψηφιακό μάρκετινγκ, η ποιότητα και η βιωσιμότητα.	Πολιτιστικούς συλλόγους και Παρόχους υπαίθριου τουρισμού.
Μπέργκαμο, Ιταλία	Το οικοσύστημα κατάρτισης είναι διαρθρωμένο και πολυεπίπεδο, συμπεριλαμβανομένων διαπιστευμένων Παρόχων ΕΕΚ, σχολών φιλοξενίας, τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και Προγραμμάτων Πανεπιστημιακού επιπέδου. Το ENAIP Bergamo είναι ένας σχετικός φορέας για την εκπαίδευση στον τουρισμό, τη φιλοξενία και την εδαφική προώθηση.	Το Μπέργκαμο Προσφέρει μια ισχυρή βάση για την ενσωμάτωση θεμάτων Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών (DRM) και ανθεκτικότητας στις υπάρχουσες εκπαιδευτικές διαδρομές τουρισμού και φιλοξενίας.
Μαλεβίζι, Ελλάδα	Η ευρύτερη περιοχή του Ηρακλείου και της Κρήτης Περιλαμβάνει Παρόχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στον τουρισμό και τη φιλοξενία, όπως η ΑΣΤΕΚ, το Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο και πολλά Πιστοποιημένα εκπαιδευτικά κέντρα, συμπεριλαμβανομένης της «ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ».	Το σύστημα τουριστικής κατάρτισης είναι σχετικό για το RETES, αλλά η εκπαίδευση Πολιτικής Προστασίας Παρέχεται κυρίως από Δήμους, την Περιφέρεια Κρήτης και εθελοντικές οργανώσεις και όχι από εξειδικευμένα κέντρα ΕΕΚ.
Επαρχία Λεμεσού, Κύπρος	Η περιοχή Περιλαμβάνει Παρόχους εκπαίδευσης στον τουρισμό και τη φιλοξενία, όπως το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, η Vatel Cyprus και η 3η Τεχνική και Επαγγελματική Σχολή Λεμεσού. Η εκπαίδευση ικανοτήτων στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας συνδέεται με την Πολιτική Άμυνα της Κύπρου, τα Επαρχιακά γραφεία και το κέντρο CERIDES.	Η Λεμεσός Προσφέρει μια ισχυρή ευκαιρία διασύνδεσης της τουριστικής εκπαίδευσης, της ακαδημαϊκής εμπειρογνωμοσύνης και της κατάρτισης Πολιτικής Προστασίας μέσω κοινών αρθρωτών ενοτήτων, ασκήσεων και δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης
Κοτόρ, Μαυροβούνιο	Το εκπαιδευτικό οικοσύστημα περιλαμβάνει το Πανεπιστήμιο του	Το Κότορ Παρέχει ένα ιδιαίτερα σημαντικό

Πιλοτική Περιοχή	Βασικά χαρακτηριστικά ΕΕΚ και κατάρτισης	Συνάφεια για το RETES
	Μαυροβουνίου – Σχολή Τουρισμού και Φιλοξενίας στο Κότορ, τη Δευτεροβάθμια Ναυτική Σχολή, εκπαιδευτικά ιδρύματα στη φιλοξενία στην κοντινή Μπούντβα και το Κέντρο Εκπαίδευσης για Διάσωση και Προστασία στην Ποντγκόριτσα.	Περιβάλλον για τη σύνδεση του τουρισμού, του ναυτικού τουρισμού, της διαχείρισης της Πολιτιστικής κληρονομιάς και της εκπαίδευσης Πολιτικής Προστασίας, με βάση επίσης τις υπάρχουσες Πρακτικές συνεργασίας.

Από συγκριτικής άποψης, μπορούν να προσδιοριστούν τρεις κύριοι τύποι φορέων κατάρτισης.

Πρώτον, οι πάροχοι εκπαίδευσης στον τουρισμό και τη φιλοξενία είναι παρόντες σε όλες τις πιλοτικές περιοχές, αν και με διαφορετική ένταση. Στο Μπέργκαμο, το Μαλεβίζι, τη Λεμεσό και το Κότορ, η προσφορά περιλαμβάνει δομημένες διαδρομές εκπαίδευσης και κατάρτισης για φιλοξενία, εστίαση, διαχείριση τουρισμού, υπηρεσίες επισκεπτών και ανάπτυξη προορισμών. Αυτά τα ιδρύματα αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό κανάλι για την προσέγγιση τόσο των μελλοντικών επαγγελματιών του τουρισμού όσο και των εργαζομένων που δραστηριοποιούνται ήδη στον τομέα. Στο ADESIMAN, η προσφορά κατάρτισης είναι πιο περιορισμένη και διασκορπισμένη, αντικατοπτρίζοντας τον υπαίθριο και χαμηλής πυκνότητας χαρακτήρα της περιοχής.

Δεύτερον, η εκπαίδευση πολιτικής προστασίας και έκτακτης ανάγκης είναι γενικά διαθέσιμη μέσω των δημόσιων αρχών, των υπηρεσιών διάσωσης, των εθελοντικών οργανώσεων και, σε ορισμένες περιπτώσεις, των εξειδικευμένων κέντρων κατάρτισης. Ωστόσο, αυτό το είδος εκπαίδευσης απευθύνεται συνήθως σε προσωπικό του δημοσίου τομέα, εθελοντές ή φορείς έκτακτης ανάγκης και όχι σε επαγγελματίες του τουρισμού. Το Μαλεβίζι και το Μπέργκαμο δείχνουν ξεκάθαρα αυτό το μοτίβο, καθώς η κατάρτιση σχετικά με την πολιτική προστασία οργανώνεται κυρίως μέσω δήμων, περιφερειακών ή επαρχιακών αρχών και εθελοντικών ομάδων. Στο Κότορ, το Κέντρο Εκπαίδευσης για τη Διάσωση και την Προστασία και η εμπειρία του Υπουργείου Εσωτερικών παρέχουν μια πιο δομημένη βάση για τη σύνδεση της εκπαίδευσης έκτακτης ανάγκης με τις ανάγκες του τουριστικού τομέα. Στη Λεμεσό, η Πολιτική Άμυνα Κύπρου και το κέντρο CERIDES προσφέρουν σχετική τεχνογνωσία που μπορεί να υποστηρίξει την εκπαίδευση και το σχεδιασμό ασκήσεων.

Τρίτον, οι επαγγελματικές ενώσεις, τα εμπορικά επιμελητήρια, τα τουριστικά διοικητικά συμβούλια και τα επιχειρηματικά δίκτυα μπορούν να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές. Οι οργανισμοί αυτοί είναι ιδιαίτερα σημαντικοί επειδή πολλοί τουριστικοί φορείς, ιδίως οι μικροί πάροχοι καταλυμάτων, τα εστιατόρια, οι ξεναγοί, οι πάροχοι εκδρομών και οι οικογενειακές επιχειρήσεις, ενδέχεται να μην συνδέονται άμεσα με τα επίσημα εκπαιδευτικά συστήματα. Μέσω αυτών των ενδιάμεσων φορέων, οι ευκαιρίες κατάρτισης μπορούν να διαδοθούν αποτελεσματικότερα και να προσαρμοστούν στους πρακτικούς περιορισμούς των τουριστικών επιχειρήσεων.

Ένα επαναλαμβανόμενο κενό στους πέντε πιλοτικούς τομείς είναι **η περιορισμένη ενσωμάτωση της Διαχείρισης Κινδύνων Καταστροφών στη συνήθη τουριστική εκπαίδευση**. Τα υφιστάμενα προγράμματα συχνά αφορούν την ασφάλεια, τις πρώτες βοήθειες, την πρόληψη των κινδύνων στον χώρο εργασίας, την εξυπηρέτηση πελατών, τη βιωσιμότητα ή την ποιότητα των υπηρεσιών, αλλά σπάνια περιλαμβάνουν δομημένες ενότητες για τους κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα, την επικοινωνία έκτακτης ανάγκης με τους τουρίστες, τις διαδικασίες εκκένωσης, τη συνεργασία με τις αρχές πολιτικής προστασίας ή την επιχειρησιακή συνέχεια κατά τη διάρκεια κρίσεων. Το κενό αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους μικρούς και κατακερματισμένους φορείς, οι οποίοι συχνά έχουν περιορισμένο χρόνο, πόρους και πρόσβαση σε επίσημη κατάρτιση.

Μια άλλη κοινή πρόκληση αφορά την **ανάγκη για ευέλικτες μορφές εκπαίδευσης**. Οι τουριστικοί φορείς ενδέχεται να αντιμετωπίζουν εποχικό φόρτο εργασίας, περιορισμένη διαθεσιμότητα προσωπικού και λειτουργικούς περιορισμούς που καθιστούν δύσκολη την παρακολούθηση μαθημάτων μεγάλης διάρκειας ή εξαιρετικά θεωρητικών μαθημάτων. Για το λόγο αυτό, οι σύντομες, πρακτικές και αρθρωτές εκπαιδευτικές ενότητες είναι ιδιαίτερα κατάλληλες. **Η μικρο-μάθηση, οι ψηφιακοί πόροι, οι ασκήσεις που βασίζονται σε σενάρια και τα τοπικά προσαρμοσμένα εκπαιδευτικά υλικά μπορούν να βοηθήσουν στην υπέρβαση αυτών των εμποδίων και να υποστηρίξουν τη σταδιακή ενσωμάτωση των ικανοτήτων ανθεκτικότητας στις καθημερινές τουριστικές δραστηριότητες.**

Οι πιλοτικές περιοχές παρουσιάζουν επίσης **σημαντικές ευκαιρίες**. Το Μπέργκαμο και η Λεμεσός διαθέτουν διαφοροποιημένα συστήματα κατάρτισης που μπορούν να υποστηρίξουν την **ενσωμάτωση νέου περιεχομένου στις υπάρχουσες διαδρομές εκπαίδευσης και επαγγελματικής ανάπτυξης**. Το Μαλεβίζι μπορεί να βασιστεί στην παρουσία πιστοποιημένων κέντρων κατάρτισης και ενεργών εθελοντικών οργανώσεων πολιτικής προστασίας. Το Κότορ μπορεί να προσφέρει πρακτική εμπειρία στη σύνδεση των τουριστικών φορέων με δομές διάσωσης και προστασίας. Η ADESIMAN μπορεί να χρησιμοποιήσει τον υπερδημοτικό συντονιστικό της ρόλο για να προωθήσει κοινές πρωτοβουλίες κατάρτισης σε μια διάσπαρτη αγροτική περιοχή.

Συνολικά, τα οικοσυστήματα EEK και κατάρτισης που χαρτογραφήθηκαν στις πέντε πιλοτικές περιοχές, επιβεβαιώνουν τη σημασία της ανάπτυξης πρακτικών εργαλείων μάθησης προσαρμοσμένων στους τουριστικούς φορείς, τους εκπαιδευτές και τους

τοπικούς φορείς. Τα εργαλεία αυτά δεν θα πρέπει να αντικαταστήσουν τα υφιστάμενα συστήματα κατάρτισης, αλλά να τα συμπληρώσουν με την εισαγωγή ειδικών ικανοτήτων που σχετίζονται με την ανθεκτικότητα του τουρισμού, τη διαχείριση του κινδύνου καταστροφών και τη συνεργασία με φορείς πολιτικής προστασίας.

7. Συνεργασία και Διακυβέρνηση μεταξύ Φορέων Τουρισμού και DRM

Η συνεργασία μεταξύ των φορέων του τουρισμού και των φορέων διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών αποτελεί κεντρικό παράγοντα για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των τουριστικών προορισμών. Οι πέντε πιλοτικές περιοχές δείχνουν ότι τα συστήματα διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης είναι γενικά ενεργά και καλά εδραιωμένα, ενώ το επίπεδο διαρθρωμένης ολοκλήρωσης με τον τουριστικό τομέα ποικίλλει σημαντικά. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η συνεργασία υπάρχει κατά τη διάρκεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης ή συγκεκριμένων συμβάντων, αλλά είναι λιγότερο ανεπτυγμένη στις φάσεις πρόληψης και ετοιμότητας.

Η ανάλυση υπογραμμίζει ότι οι φορείς τουρισμού και DRM συχνά λειτουργούν σε παράλληλα συστήματα. Οι αρχές πολιτικής προστασίας, οι πυροσβεστικές υπηρεσίες, οι αστυνομικές δυνάμεις, οι υπηρεσίες διάσωσης και οι εθελοντικές οργανώσεις έχουν σαφείς ρόλους έκτακτης ανάγκης, ενώ οι τουριστικοί φορείς, οι ενώσεις, οι πάροχοι καταλυμάτων, οι ξεναγοί και οι διαχειριστές προορισμών βρίσκονται πιο κοντά στους επισκέπτες και μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην ενημέρωση σχετικά με τον κίνδυνο, τη διάδοση έγκαιρης προειδοποίησης και την πρακτική υποστήριξη κατά τη διάρκεια κρίσεων. **Ως εκ τούτου, η κύρια πρόκληση είναι η σύνδεση αυτών των δύο συστημάτων μέσω σταθερών μηχανισμών διακυβέρνησης, κοινών διαδικασιών και τακτικής επικοινωνίας.**

Πιλοτική Περιοχή	Τρέχοντα χαρακτηριστικά συνεργασίας και διακυβέρνησης	Βασικά κενά και ευκαιρίες
ANTEΣΙΜΑΝ, Ισπανία	Η διακυβέρνηση βασίζεται σε μια υπερδημοτική δομή, με την ADESIMAN να ενεργεί ως συντονιστικό όργανο σε μια διάσπαρτη αγροτική περιοχή. Το Σχέδιο Αειφόρου Τουρισμού στον Προορισμό προσφέρει ένα επιχειρησιακό πλαίσιο που θα μπορούσε να ενσωματώσει την πρόληψη κινδύνων,	⚠ Βασικά Κενά Τα επίσημα πρωτόκολλα μεταξύ των τουριστικών φορέων και των φορέων πολιτικής προστασίας δεν έχουν ακόμη τεκμηριωθεί με σαφήνεια. Η επικοινωνία μεταξύ των διασκορπισμένων δήμων μπορεί να είναι δύσκολη. Οι μικροί αγροτικοί φορείς δεν ενσωματώνονται συστηματικά στους μηχανισμούς ετοιμότητας.

Πιλοτική Περιοχή	Τρέχοντα χαρακτηριστικά συνεργασίας και διακυβέρνησης	Βασικά κενά και ευκαιρίες
	την ενημέρωση των επισκεπτών και την ετοιμότητα έκτακτης ανάγκης.	☒ Ευκαιρίες Το ADESIMAN μπορεί να λειτουργήσει ως πλατφόρμα εδαφικού συντονισμού. Το Σχέδιο Αειφόρου Τουρισμού μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ενσωμάτωση της ασφάλειας, της σήμανσης, της ενημέρωσης των επισκεπτών και της ετοιμότητας έκτακτης ανάγκης. Θα μπορούσαν να αναπτυχθούν κοινοί δίαυλοι προειδοποίησης και βασικά πρωτόκολλα για διαδρομές, εκδηλώσεις και εγκαταστάσεις αγροτουρισμού
Μπέργκαμο, Ιταλία	Το σύστημα Πολιτικής Προστασίας είναι διαρθρωμένο σε δημοτικό, επαρχιακό, Περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Η συνεργασία με τους φορείς του τουρισμού Προκύπτει κυρίως σε σχέση με σημαντικά γεγονότα, υψηλές ροές επισκεπτών, διαχείριση της κυκλοφορίας και καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με τις καιρικές συνθήκες.	☐ Βασικά Κενά Η συνεργασία Παραμένει ως επί το πλείστον επιχειρησιακή και επεισοδιακή. οι κοινές διαδικασίες μεταξύ τουρισμού και Πολιτικής Προστασίας είναι Περιορισμένες· ο ρόλος των τουριστικών φορέων στην Πρόληψη και την Επικοινωνία έκτακτης ανάγκης δεν είναι σαφώς καθορισμένος· κατακερματισμένοι Πάροχοι εξωξενοδοχειακών καταλυμάτων που είναι δύσκολο να προσεγγιστούν. ☒ Ευκαιρίες Το υφιστάμενο πολυεπίπεδο σύστημα Πολιτικής Προστασίας Παρέχει ισχυρή θεσμική βάση. Ο τουρισμός, η διαχείριση εκδηλώσεων και τα δίκτυα τοπικών αρχών μπορούν να συνδεθούν καλύτερα. Η στοχευμένη κατάρτιση και τα απλά πρωτόκολλα επικοινωνίας θα μπορούσαν να βελτιώσουν την ετοιμότητα των μικρών και εναλλακτικών Παρόχων καταλυμάτων.

Πιλοτική Περιοχή	Τρέχοντα χαρακτηριστικά συνεργασίας και διακυβέρνησης	Βασικά κενά και ευκαιρίες
Μαλεβίζι, Ελλάδα	Ο Δήμος διαθέτει σχέδια δράσης Πολιτικής Προστασίας, τοπικό συντονιστικό όργανο και διαδικασίες για την ενημέρωση του κοινού. Η συνεργασία με τους φορείς του τουρισμού πραγματοποιείται κυρίως μέσω δημοτικών και Περιφερειακών μηχανισμών, ιδίως σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που επηρεάζουν τους επισκέπτες ή τις τουριστικές υποδομές.	⚠ Βασικά Κενά Οι επίσημες συμφωνίες μεταξύ των φορέων του τουρισμού και της Πολιτικής Προστασίας είναι Περιορισμένες. Οι τουριστικοί φορείς δεν συμμετέχουν ακόμη συστηματικά σε δραστηριότητες πρόληψης, ασκήσεων ή διαρθρωμένης ετοιμότητας. Η εποχική παράκτια πίεση αυξάνει την ανάγκη για σαφείς διαδικασίες προσανατολισμένες στους επισκέπτες. ✓ Ευκαιρίες Τα δημοτικά σχέδια Πολιτικής Προστασίας μπορούν να συνδεθούν πιο άμεσα με τους τουριστικούς φορείς. Παράκτιες Περιοχές όπως η Αμμουδάρα και η Αγία Πελαγία μπορούν να καταστούν Περιοχές Προτεραιότητας για συνεργασία. Ομάδες εθελοντών, τοπικές αρχές και τουριστικές επιχειρήσεις μπορούν να συμμετέχουν σε κοινές δράσεις ευαισθητοποίησης και ετοιμότητας.
Επαρχία Λεμεσού, Κύπρος	Το θεσμικό πλαίσιο DRM είναι ισχυρό, με τη συμμετοχή της Πολιτικής Άμυνας, της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, των δημοτικών μονάδων Πολιτικής Προστασίας, του Ερυθρού Σταυρού, του κέντρου CERIDES και των εθνικών δομών συντονισμού. Οι απαιτήσεις τουριστικής ασφάλειας ενσωματώνονται εν μέρει στη συμμόρφωση με την αδειοδότηση και την πυροπροστασία για τις τουριστικές εγκαταστάσεις.	⚠ Βασικά Κενά Η συνεργασία βασίζεται κυρίως στη συμμόρφωση ή σε Περιστατικά. Οι διαδικασίες ειδοποίησης ειδικά για τον τουρισμό, τα πρωτόκολλα εκκένωσης επισκεπτών και οι τακτικές κοινές ασκήσεις είναι Περιορισμένες. Οι μαρίνες, τα ξενοδοχεία, οι τουριστικοί πράκτορες, τα αξιοθέατα και οι πάροχοι βραχυχρόνιας μίσθωσης δεν είναι ακόμη πλήρως συνδεδεμένοι σε ένα κοινό πλαίσιο ετοιμότητας.

Πιλοτική Περιοχή	Τρέχοντα χαρακτηριστικά συνεργασίας και διακυβέρνησης	Βασικά κενά και ευκαιρίες
		☒ Ευκαιρίες Η ισχυρή θεσμική και ακαδημαϊκή ικανότητα DRM μπορεί να υποστηρίξει κοινή εκπαίδευση και ασκήσεις. Οι υφιστάμενοι μηχανισμοί συμμόρφωσης με την ασφάλεια μπορούν να επεκταθούν σε ευρύτερες διαδικασίες ετοιμότητας. Η συνεργασία μπορεί να ενισχυθεί σε μαρίνες σε Παράκτια, λιμενικά, και ορεινά τουριστικά πλαίσια.
Kotor, Montenegro	Το Κότορ Παρουσιάζει το Πιο Προηγμένο Παράδειγμα συνεργασίας μεταξύ τουρισμού και Πολιτικής Προστασίας μεταξύ των Πέντε Πιλοτικών Περιοχών. Οι φορείς του τουρισμού συμμετέχουν στην εκτίμηση κινδύνου, στον σχεδιασμό διάσωσης και προστασίας, σε εκστρατείες ευαισθητοποίησης, εκπαιδευτικά εργαστήρια και ασκήσεις.	☐ Βασικά Κενά Η συμμετοχή μικρότερων τουριστικών φορέων, ιδιωτικών Παρόχων καταλυμάτων, φορέων ναυτικού τουρισμού και διαχειριστών χώρων Πολιτιστικής κληρονομιάς θα μπορούσε να εδραιωθεί περαιτέρω. Η υψηλή εποχική πίεση και ο τουρισμός κρουαζιέρας απαιτούν συνεχή συντονισμό και επικαιροποίηση των διαδικασιών.
		☒ Ευκαιρίες Το Κότορ Παρέχει ένα μεταβιβάσιμο μοντέλο συνεργασίας για τις άλλες Πιλοτικές Περιοχές. Η υπάρχουσα εμπειρία σε ασκήσεις, ευαισθητοποίηση και θεσμική συμμετοχή των τουριστικών φορέων μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη κοινής μεθοδολογίας. Το τοπικό μοντέλο μπορεί να προσαρμοστεί περαιτέρω σε Περιβάλλοντα Πολιτιστικής κληρονομιάς, θαλάσσιου τουρισμού και τουρισμού υψηλής πυκνότητας.

Στις πέντε πιλοτικές περιοχές, η συνεργασία μεταξύ των φορέων του τουρισμού και της DRM μπορεί να ομαδοποιηθεί σε τρία κύρια επίπεδα.

Το πρώτο επίπεδο είναι η επιχειρησιακή συνεργασία σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Αυτό είναι ορατό σε όλες τις πιλοτικές περιοχές, αν και με διαφορετικούς βαθμούς ωριμότητας. Στο Μπέργκαμο, ο συντονισμός ενεργοποιείται σε σχέση με μεγάλα γεγονότα, ροές επισκεπτών και κρίσιμες καταστάσεις που σχετίζονται με τις καιρικές συνθήκες. Στο Μαλεβίτζι, οι τοπικές αρχές και οι περιφερειακοί φορείς συντονίζονται κατά τη διάρκεια μεγάλων περιστατικών, συμπεριλαμβανομένων εκκενώσεων ή επικοινωνιών έκτακτης ανάγκης που επηρεάζουν κατοίκους και επισκέπτες. Στη Λεμεσό, η επιχειρησιακή αλληλεπίδραση είναι ορατή κατά τη διάρκεια γεγονότων υψηλού αντίκτυπου, όταν οι τουριστικές περιοχές ενδέχεται να εμπλακούν σε μέτρα εκκένωσης, στέγασης ή συνέχειας. Στο ADESIMAN, η αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης επηρεάζεται από τη διασκορπισμένη υπαίθρια δομή και τον ρόλο της δημόσιας ασφάλειας, των πυροσβεστικών υπηρεσιών και των τοπικών φορέων. Στο Κότορ, η επιχειρησιακή συνεργασία είναι πιο διαρθρωμένη και περιλαμβάνει προηγούμενη εμπειρία με ασκήσεις στις οποίες συμμετέχουν ενδιαφερόμενοι φορείς του τουρισμού.

Το δεύτερο επίπεδο είναι η θεσμική ή ρυθμιστική συνεργασία. Αυτό είναι λιγότερο ομοιογενές. Η Λεμεσός παρέχει ένα παράδειγμα επίσημης διεπαφής μέσω απαιτήσεων αδειοδότησης και πυρασφάλειας για τουριστικές εγκαταστάσεις, αν και αυτό δεν αντιπροσωπεύει ακόμη ένα ολοκληρωμένο μοντέλο συνεργασίας. Το Κότορ δείχνει ισχυρότερη θεσμική διασύνδεση, καθώς ο τουριστικός τομέας συμβάλλει στην εκτίμηση κινδύνου και στον σχεδιασμό διάσωσης και προστασίας. Στο ADESIMAN, ο υπερδημοτικός ρόλος διακυβέρνησης του ADESIMAN και το Σχέδιο Αειφόρου Τουρισμού στον Προορισμό προσφέρουν ένα πιθανό θεσμικό πλαίσιο, αλλά πρέπει ακόμη να αναπτυχθούν επίσημοι δεσμοί με την πολιτική προστασία. Στο Μπέργκαμο και το Μαλεβίτζι, η θεσμική συνεργασία υπάρχει κυρίως μέσω του γενικού συστήματος πολιτικής προστασίας και όχι μέσω μηχανισμών διακυβέρνησης εξειδικευμένων για τον τουρισμό.

Το τρίτο επίπεδο είναι η προληπτική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένης της ευαισθητοποίησης, της κατάρτισης, του κοινού σχεδιασμού και των ασκήσεων. Αυτός είναι ο τομέας όπου αναδεικνύονται τα βασικά κενά. Το Κότορ έχει ήδη εμπειρία σε εκπαιδευτικά εργαστήρια, ασκήσεις εκκένωσης και εκστρατείες ευαισθητοποίησης με τη συμμετοχή τουριστικών φορέων. Το Μαλεβίτζι επωφελείται από ενεργές εθελοντικές ομάδες και δημοτικό σχεδιασμό πολιτικής προστασίας, αλλά η σύνδεση με την τουριστική εκπαίδευση θα μπορούσε να ενισχυθεί. Το Μπέργκαμο διαθέτει ισχυρούς θεσμικούς και εκπαιδευτικούς πόρους, αλλά τα μέτρα πρόληψης που απευθύνονται ειδικά στους τουριστικούς φορείς δεν είναι ακόμη συστηματικά. Η Λεμεσός διαθέτει προηγμένη θεσμική και ακαδημαϊκή τεχνογνωσία DRM, αλλά οι ασκήσεις ειδικά για τον τουρισμό και οι κοινές διαδικασίες εξακολουθούν να είναι περιορισμένες. Η ADESIMAN έχει μια σαφή ευκαιρία να ενσωματώσει την πρόληψη σε διαδρομές, εκδηλώσεις, σήμανση, επικοινωνία επισκεπτών και υπηρεσίες αγροτουρισμού.

Ένα επαναλαμβανόμενο ζήτημα σε όλες τις πιλοτικές περιοχές είναι ο κατακερματισμός του τουριστικού τομέα. Οι μικροί πάροχοι καταλυμάτων, οι ξενώνες, τα B&B, οι βραχυχρόνιες ενοικιάσεις, τα εστιατόρια, οι ξεναγοί, οι υπαίθριοι χειριστές και οι οικογενειακές επιχειρήσεις είναι συχνά δύσκολο να προσεγγιστούν μέσω των τυπικών θεσμικών διαύλων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στο Μπέργκαμο, το Κότορ, το ADESIMAN και τμήματα της Λεμεσού και του Μαλεβιζίου. Αυτοί οι φορείς αλληλεπιδρούν απευθείας με τους επισκέπτες και μπορεί να είναι οι πρώτοι που παρέχουν πληροφορίες ή υποστήριξη σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, αλλά δεν περιλαμβάνονται πάντα στις επίσημες διαδικασίες ετοιμότητας.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα αφορά την **επικοινωνία**. Τα συστήματα DRM έχουν γενικά διαδικασίες ειδοποίησης και ενημέρωσης του κοινού, αλλά αυτές δεν είναι πάντα προσαρμοσμένες στις ανάγκες των τουριστών. Οι επισκέπτες μπορεί να μην γνωρίζουν τους τοπικούς κινδύνους, τους αριθμούς έκτακτης ανάγκης, τις διαδρομές εκκένωσης, τις οδηγίες για συγκεκριμένες γλώσσες ή τον ρόλο των τοπικών αρχών. Οι τουριστικοί φορείς μπορούν να ενεργούν ως μεσάζοντες, αλλά χρειάζονται σαφείς, απλές και αξιόπιστες πληροφορίες από τους φορείς πολιτικής προστασίας. Αυτό απαιτεί συμφωνημένες ροές επικοινωνίας, πολύγλωσσο υλικό, καταλόγους επαφών, εποχιακές ειδοποιήσεις και πρακτική καθοδήγηση για τους φορείς εκμετάλλευσης.

Η ανάλυση δείχνει επίσης ότι οι τουριστικές ενώσεις, οι φορείς διαχείρισης προορισμών, τα εμπορικά επιμελητήρια, τα επαγγελματικά δίκτυα και οι πάροχοι ΕΕΚ μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο γέφυρας. Μπορούν να συμβάλουν στην προσέγγιση κατακερματισμένων φορέων, στην προώθηση ευκαιριών κατάρτισης, στη στήριξη της διάδοσης πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους και στη διευκόλυνση του διαρθρωμένου διαλόγου με τις αρχές πολιτικής προστασίας. Από την άποψη αυτή, η διακυβέρνηση δεν θα πρέπει να βασίζεται μόνο στις άμεσες σχέσεις μεταξύ των δημόσιων αρχών και των μεμονωμένων επιχειρήσεων, αλλά θα πρέπει να χρησιμοποιεί ενδιάμεσους οργανισμούς ως πολλαπλασιαστές.

Συνολικά, οι πέντε πιλοτικές περιοχές επιβεβαιώνουν ότι η συνεργασία μεταξύ των φορέων του τουρισμού και της DRM είναι ήδη παρούσα, αλλά συχνά παραμένει άτυπη, αντιδραστική ή περιορισμένη σε συγκεκριμένες καταστάσεις. Η κύρια ανάγκη είναι να προχωρήσουμε προς ένα πιο προληπτικό και δομημένο μοντέλο συνεργασίας. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- σαφώς προσδιορισμένα σημεία επαφής,
- κοινές διαδικασίες,

- τακτικές ανταλλαγές μεταξύ φορέων τουρισμού και πολιτικής προστασίας,
- πρακτική εξάσκηση και κοινές ασκήσεις,
- εργαλεία επικοινωνίας κινδύνου προσανατολισμένα στον επισκέπτη.

Τα ευρήματα αυτού του κεφαλαίου παρέχουν μια άμεση βάση για το επόμενο αναλυτικό βήμα της αναφοράς. Δείχνουν ότι η ενίσχυση της ανθεκτικότητας του τουρισμού απαιτεί όχι μόνο καλύτερες δεξιότητες μεταξύ των μεμονωμένων φορέων, αλλά και βελτιωμένες ρυθμίσεις διακυβέρνησης που συνδέουν τον τουρισμό, την κατάρτιση, τις τοπικές αρχές και τους φορείς διαχείρισης έκτακτης ανάγκης πριν από την εμφάνιση κρίσεων.

8. Συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων του Ερωτηματολογίου: ανάγκες, κενά και ευκαιρίες

Αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζει τα κύρια ευρήματα που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια των ενδιαφερόμενων μερών που διανεμήθηκαν σε όλες τις χώρες του έργου κατά τη φάση συλλογής δεδομένων. Παρέχει μια συγκριτική επισκόπηση των κοινών τρωτών σημείων, των επαναλαμβανόμενων αναγκών και κενών συνεργασίας, των αναγκών κατάρτισης και των μεταβιβάσιμων ορθών πρακτικών σε όλες τις περιοχές των εταίρων.

Σκοπός των ερευνών ήταν να συγκεντρωθούν λεπτομερέστερες πληροφορίες από τις δύο κύριες κατηγορίες ενδιαφερόμενων μερών στις οποίες στοχεύει το έργο: φορείς από τον τομέα του τουρισμού και φορείς από τον τομέα της πολιτικής προστασίας και της διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Οι πάροχοι ΕΕΚ συμπεριλήφθηκαν ως πρόσθετοι ενδιαφερόμενοι φορείς προστιθέμενης αξίας προκειμένου να αποτυπωθεί η οπτική τους, δεδομένου ότι ένας από τους κύριους στόχους του έργου RETES είναι η ανάπτυξη ενός προγράμματος κατάρτισης που μπορεί να υλοποιηθεί και να ενσωματωθεί από αυτά τα ιδρύματα. Το ερωτηματολόγιο επέτρεψε στους εταίρους του έργου να αναλύσουν την τρέχουσα κατάσταση των μηχανισμών συνεργασίας μεταξύ αυτών των τομέων, συμπεριλαμβανομένων των υφιστάμενων σχέσεων, των πρακτικών επικοινωνίας και της τοπικής δυναμικής που επηρεάζουν τη συνεργασία σε κάθε περιοχή-στόχο.

Οι πληροφορίες που συλλέγονται συμβάλλουν επίσης στην αξιολόγηση της ευαλωτότητας των περιοχών του έργου σε κρίσεις που σχετίζονται με το κλίμα και ακραία καιρικά φαινόμενα, με στόχο τον εντοπισμό των κύριων κινδύνων που επηρεάζουν τους τουριστικούς προορισμούς και τις ανάγκες ετοιμότητας των τουριστικών φορέων. Υπό αυτή την έννοια, τα ευρήματα της έρευνας παρέχουν μια βάση τεκμηρίωσης για τον καθορισμό μελλοντικών προτεραιοτήτων κατάρτισης, μοντέλων συνεργασίας και τοπικών δραστηριοτήτων σχεδιασμού δράσης στο πλαίσιο του έργου RETES.

Επισκόπηση των ερωτηθέντων

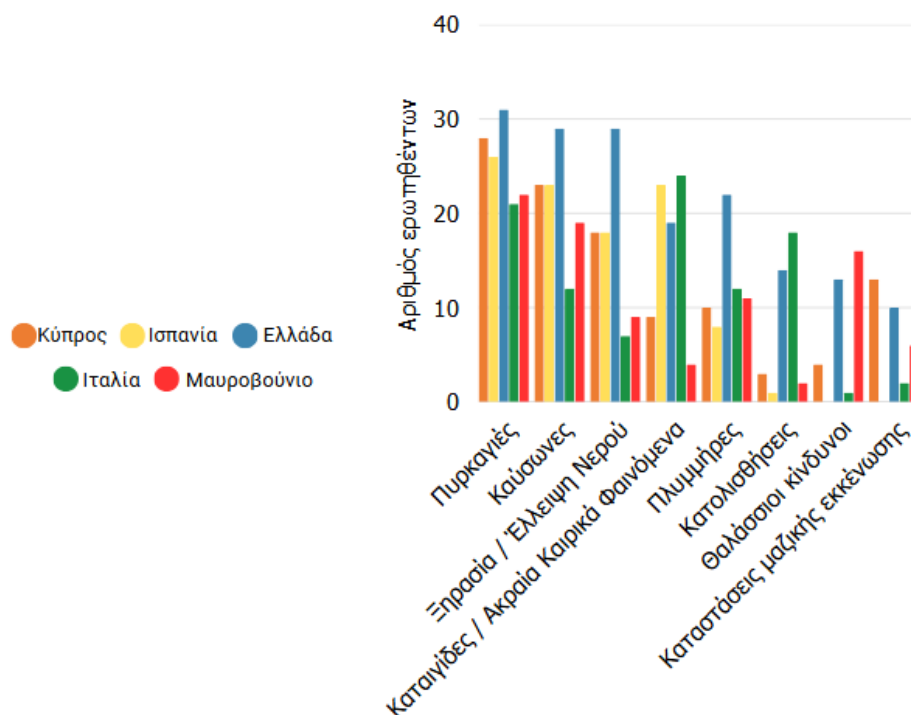
Οι εταίροι έλαβαν **συνολικά 161 απαντήσεις** στις έρευνες ενδιαφερομένων μερών, με κάθε χώρα εταίρο να λαμβάνει περίπου 30 απαντήσεις. Η μεγαλύτερη ομάδα ερωτηθέντων προήλθε από τον τουριστικό τομέα, με 77 συμμετέχοντες να εκπροσωπούν ξενοδοχεία και θέρετρα, άλλους παρόχους καταλυμάτων, τουριστικούς πράκτορες, τουριστικές ενώσεις, διαχειριστές προορισμών και επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών. Άλλες σχετικές κατηγορίες περιελάμβαναν 29 απαντήσαντες από τοπικές, περιφερειακές και δημόσιες αρχές, 12 απαντήσαντες από ερευνητικά ιδρύματα και 13 απαντήσαντες από οργανισμούς πολιτικής προστασίας. Αρκετοί ερωτηθέντες δραστηριοποιούνται σε περισσότερα από ένα διοικητικά επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών, δημοτικών, περιφερειακών και εθνικών επιπέδων. Το δείγμα περιλαμβάνει επίσης συμμετέχοντες με διαφορετικά επίπεδα επαγγελματικής εμπειρίας, που κυμαίνονται από νεανικά προφίλ με λιγότερα από πέντε χρόνια εμπειρίας έως ανώτερους επαγγελματίες με περισσότερα από δέκα χρόνια εμπειρίας.

Ανάλυση Αποτελεσμάτων

Έκθεση σε κίνδυνο και εδαφική τρωτότητα

Το πρώτο μέρος της ανάλυσης ζήτησε από τους ερωτηθέντες να προσδιορίσουν τους τύπους κινδύνων καταστροφών που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή που επηρεάζουν επί του παρόντος ή θα μπορούσαν ενδεχομένως να επηρεάσουν τους τουριστικούς προορισμούς στην περιοχή τους. Οι τρεις συχνότερα αναφερόμενοι κίνδυνοι μεταξύ όλων των χωρών, με μικρές διακυμάνσεις στην Ιταλία και το Μαυροβούνιο, ήταν οι **δασικές πυρκαγιές, οι καύσωνες και η ξηρασία ή η λειψυδρία**, που αντικατοπτρίζουν σαφώς την αυξανόμενη έκθεση των μεσογειακών τουριστικών προορισμών σε κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα, ιδίως κατά τη θερινή περίοδο, όταν οι υψηλές θερμοκρασίες, οι ροές επισκεπτών και η πίεση στους τοπικούς πόρους συχνά αλληλεπικαλύπτονται. Για τους Ιταλούς ερωτηθέντες, τα ακραία καιρικά φαινόμενα ήταν ο σοβαρότερος κίνδυνος, ενώ για το Μαυροβούνιο ο 3ος σοβαρότερος κίνδυνος ήταν οι θαλάσσιοι κίνδυνοι (π.χ. κύματα καταιγίδας, διάβρωση, θαλάσσιες εισβολές κ.λπ.).

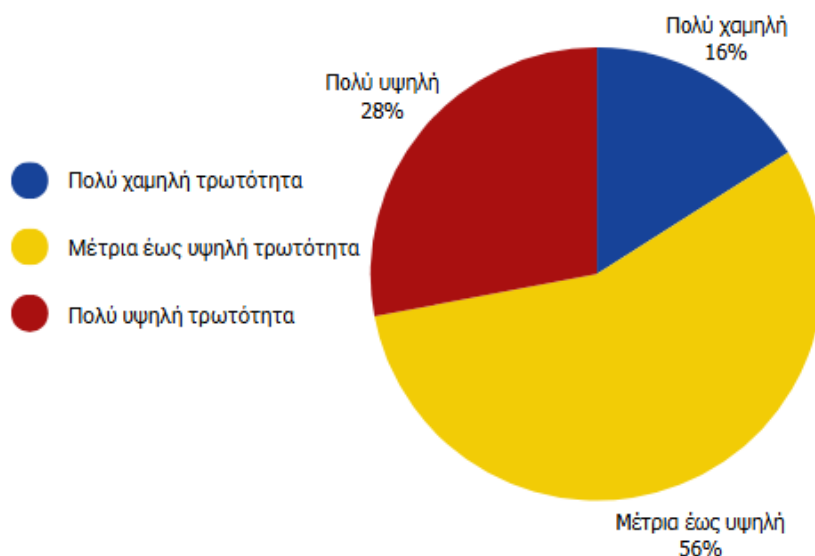
Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι καταστροφών που ενισχύονται από την κλιματική αλλαγή που επηρεάζει κάθε χώρα

Σημείωση: Τα δεδομένα που εμφανίζονται είναι συγκεντρωτικές απαντήσεις, όχι μεμονωμένοι ερωτηθέντες, λόγω της μορφής πολλαπλών επιλογών

Η πλειονότητα όσων απάντησαν ανέφερε επίσης ότι **οι τοπικοί τουριστικοί προορισμοί παρουσιάζουν μέτριο έως πολύ υψηλό επίπεδο ευπάθειας σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης**. Αυτό το εύρημα υποδηλώνει ότι οι τουριστικές περιοχές θεωρούνται εκτεθειμένες όχι μόνο λόγω της φύσης των ίδιων των κινδύνων, αλλά και λόγω των χαρακτηριστικών του τουριστικού τομέα, συμπεριλαμβανομένης της εποχικότητας, της συγκέντρωσης επισκεπτών, της παρουσίας ατόμων που δεν είναι εξοικειωμένα με την περιοχή και της ανάγκης προστασίας τόσο των κατοίκων όσο και των τουριστών κατά τη διάρκεια κρίσεων.

Πώς θα αξιολογούσατε την ευπάθεια των τουριστικών προορισμών στην περιοχή σας σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης;

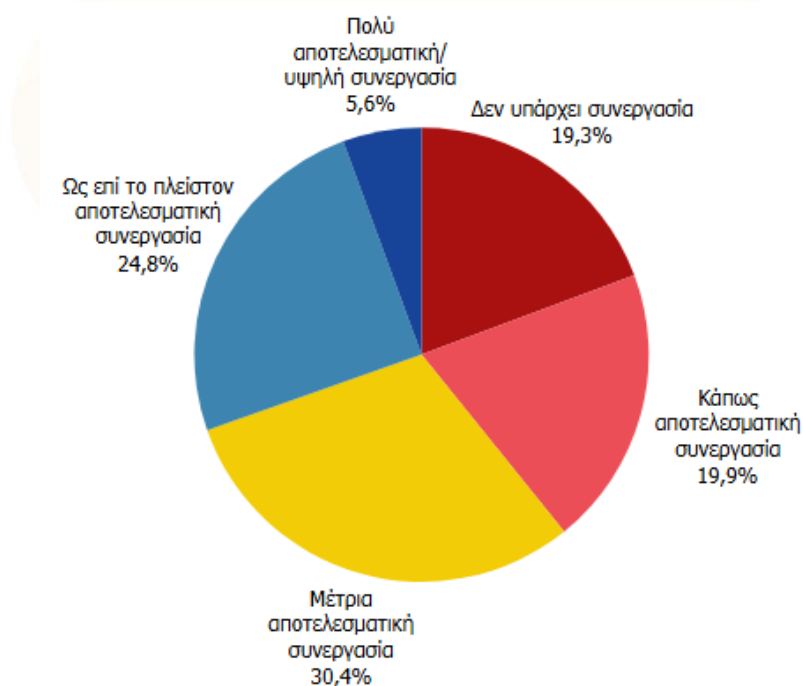
Συχνότητα και Ποιότητα των μηχανισμών συνεργασίας

Το δεύτερο μέρος της έρευνας επικεντρώθηκε στη συνεργασία μεταξύ των αρχών πολιτικής προστασίας και των ενδιαφερόμενων μερών στον τομέα του τουρισμού, με ιδιαίτερη προσοχή στη συχνότητα και την ποιότητα των υφιστάμενων μηχανισμών συνεργασίας. **Η πλειονότητα των ερωτηθέντων (59 % - 95 απαντήσαντες) ανέφεραν ότι είχαν συμμετάσχει σπάνια ή ποτέ σε δραστηριότητες συνεργασίας μεταξύ των δύο τομέων**, ενώ οι χώρες με τη μεγαλύτερη πλειοψηφία των ερωτηθέντων που συμμετέχουν περιστασιακά ή συχνά σε δραστηριότητες συνεργασίας είναι το Μαυροβούνιο και η Κύπρος. Το αποτέλεσμα αυτό δείχνει ένα επαναλαμβανόμενο χάσμα μεταξύ των περιοχών του έργου: η συνεργασία υπάρχει σε ορισμένες περιπτώσεις, αλλά δεν είναι ακόμη συστηματική, τακτική ή πλήρως ενσωματωμένη στις τοπικές πρακτικές ετοιμότητας.

Μεταξύ των ερωτηθέντων που είχαν συμμετάσχει σε δραστηριότητες συνεργασίας, **οι συχνότερα αναφερόμενες καταστάσεις ήταν ασκήσεις κατάρτισης και πρωτοβουλίες ανταλλαγής πληροφοριών**. Πολλοί ανέφεραν επίσης συμμετοχή σε δραστηριότητες επικοινωνίας αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης/κρίσεων και σχεδιασμού ετοιμότητας/εκτίμησης κινδύνου. Οι περισσότερες από αυτές τις δραστηριότητες πραγματοποιήθηκαν σε τοπικό επίπεδο, ιδίως σε δημοτικά ή περιφερειακά πλαίσια, επιβεβαιώνοντας τη σημασία του συντονισμού σε τοπικό επίπεδο, ενώ παράλληλα υποδηλώνουν την ανάγκη για ισχυρότερη θεσμική στήριξη και πιο συνεκτικές διαδικασίες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.

Όταν τους ζητήθηκε να αξιολογήσουν την **αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων μηχανισμών συνεργασίας**, περίπου το **60 % (98) των ερωτηθέντων τους αξιολόγησαν ως μέτρια έως εξαιρετικά αποτελεσματικούς**. Οι απαντήσεις δείχνουν ότι η αποτελεσματική συνεργασία εξαρτάται από ορισμένες βασικές προϋποθέσεις: **δομημένη και συνεχή επικοινωνία, σαφείς διαδικασίες συντονισμού και σαφώς καθορισμένους ρόλους και αρμοδιότητες**. Επιπλέον, η ανάγκη για άμεσα κανάλια επικοινωνίας, κοινά πρωτόκολλα, τακτική ανταλλαγή πληροφοριών και έγκαιρη λήψη αποφάσεων αναδείχθηκε ως κοινή προτεραιότητα.

Αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου μηχανισμού συνεργασίας (1-5 χαμηλή έως υψηλή)

Ορισμένοι απαντήσαντες παρείχαν επίσης ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στις οποίες η διαχείριση των μηχανισμών συνεργασίας ήταν αποτελεσματική, όπως η πανδημία COVID-19, οι δασικές πυρκαγιές, οι πλημμύρες, οι σεισμοί και οι ασκήσεις και επιχειρήσεις εκκένωσης τουριστών από ξενοδοχεία/μεγάλης κλίμακας. Ενώ πολλοί ερωτηθέντες ανέφεραν ότι είχαν ελάχιστη ή καθόλου προσωπική εμπειρία, ή αλλιώς απουσία συστηματικών ή οργανωμένων μηχανισμών συνεργασίας, όσοι είχαν εμπειρία σημείωσαν ότι **οι σημαντικότεροι παράγοντες που συνέβαλαν σε αυτή την επιτυχία περιλαμβάνουν την καλή επικοινωνία και την ύπαρξη σαφών ρόλων και σαφώς καθορισμένης ηγεσίας**, επιπλέον από την ύπαρξη μηχανισμών ανταλλαγής δεδομένων και καθιερωμένων σχεδίων έκτακτης ανάγκης.

Ποιος θα ήταν ο ιδανικός μηχανισμός συνεργασίας μεταξύ των αρχών τουρισμού και πολιτικής προστασίας;

“

Ιταλία: Η εκπαίδευση και οι ασκήσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, όπως και οι πλατφόρμες τεχνολογίας επικοινωνιών. Απαιτείται η συμμετοχή των αρχών σε πολλαπλά επίπεδα, η αναθεώρηση των διαδικασιών και η προσαρμογή τους (π.χ. παρωχημένα σχέδια έκτακτης ανάγκης) στις νέες περιβαλλοντικές και κλιματικές συνθήκες, καθώς και η πολιτική βούληση για την κατανομή επαρκούς χρηματοδότησης.

“

Μαυροβούνιο: Συνεχής επικοινωνία - ορισμός ενός μοναδικού προσώπου επικοινωνίας σε καταστάσεις κρίσης, μια επακριβώς καθορισμένη μορφή συνεργασίας όσον αφορά τις διαθέσιμες δυνατότητες και υπηρεσίες.

“

Ελλάδα: Είναι σημαντικά τα κοινά πρωτόκολλα, η ανταλλαγή δεδομένων και οι τακτικές ασκήσεις ετοιμότητας. Γενικά, απαιτείται συνεργασία χωρίς γραφειοκρατικά εμπόδια και γρήγορη αντίδραση όταν χρειάζεται.

Μπορείτε να περιγράψετε μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης στην περιοχή σας στο παρελθόν, όπου η συνεργασία μεταξύ των φορέων του τουρισμού και των αρχών πολιτικής προστασίας λειτούργησε ικανοποιητικά;

“

Μαυροβούνιο: Το 2017, κατά τη διάρκεια πυρκαγιάς, πραγματοποιήθηκε εκκένωση τουριστών από το Ακρωτήριο Βέσλο (χερσόνησος Luštica). Η τοπική αυτοδιοίκηση με τις Γραμματείες της, οι ιδιωτικοί πάροχοι δωματίων και υπηρεσιών διαμονής και τα ιδιωτικά τουριστικά σκάφη συμμετείχαν για την ασφαλή εκκένωση των τουριστών.

“

Κύπρος: Ένα καλό παράδειγμα αποτελεσματικής συνεργασίας ήταν κατά τη διάρκεια της μεγάλης πυρκαγιάς στη Λεμεσό το 2023, όταν έπρεπε να διευθετηθεί η στέγαση για τις ξένες ομάδες πυρόσβεσης. Παρά την υψηλή τουριστική περίοδο, οι τουριστικές αρχές, οι ξενοδοχειακές ενώσεις και οι δημόσιες αρχές συνεργάστηκαν για να εξασφαλίσουν στέγαση και να υποστηρίξουν την αντιμετώπιση της έκτακτης ανάγκης.

Παράγοντες που συνέβαλαν στην επιτυχή συνεργασία

Σημείωση: Τα δεδομένα που εμφανίζονται είναι συγκεντρωτικές απαντήσεις, όχι μεμονωμένοι ερωτηθέντες, λόγω της μορφής πολλαπλών επιλογών

Από την άλλη πλευρά, περίπου το ένα πέμπτο των ερωτηθέντων ανέφεραν ανεπιτυχείς εμπειρίες συνεργασίας, ενώ πολλοί άλλοι (~37% - 60 ερωτηθέντες) δεν ήταν σίγουροι εάν οι εμπειρίες τους θα μπορούσαν να θεωρηθούν επιτυχημένες ή όχι. Οι **κύριες αδυναμίες** που εντοπίστηκαν σε ανεπιτυχείς υποθέσεις αντικατοπτρίζουν τους παράγοντες που συνδέονται με την επιτυχή συνεργασία: **έλλειψη συντονισμού, κενά επικοινωνίας και ασαφείς ρόλοι και αρμοδιότητες**. Οι ερωτηθέντες υπογράμμισαν επίσης ότι η αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης βελτιώνεται όταν οι ρόλοι, οι διαδικασίες, τα σχέδια εκκένωσης και τα συστήματα προειδοποίησης καθορίζονται εκ των προτέρων και ελέγχονται τακτικά μέσω κοινών ασκήσεων. Η έγκαιρη ανταλλαγή πληροφοριών, η αμοιβαία εμπιστοσύνη, η ηγεσία, οι επαρκείς πόροι και η κοινή δέσμευση μεταξύ όλων των παραγόντων θεωρήθηκαν επίσης ουσιαστικής σημασίας.

Παράγοντες που συνέβαλαν στην ανεπιτυχή συνεργασία

Σημείωση: Τα δεδομένα που εμφανίζονται είναι συγκεντρωτικές απαντήσεις, όχι μεμονωμένοι ερωτηθέντες, λόγω της μορφής πολλαπλών επιλογών

Ποια διδάγματα αντλήθηκαν από αυτές τις [ανεπιτυχείς] εμπειρίες;

“

Ελλάδα: Η καλή επικοινωνία σε συνδυασμό με τον συντονισμό και την εκπαίδευση φέρνουν αποτελέσματα.

“

Μαυροβούνιο: Οι εργαζόμενοι στον τουρισμό και οι πάροχοι καταλυμάτων θα πρέπει να λαμβάνουν εκπαίδευση στην πολιτική προστασία και τη διαχείριση κινδύνου καταστροφών, συμπεριλαμβανομένης βασικής εκπαίδευσης στην πυρόσβεση και τις πρώτες βοήθειες, ώστε να είναι καλύτερα προετοιμασμένοι για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

“

Ιταλία: Η σημασία της συνεργασίας με τις αρχές Πολιτικής Προστασίας, ιδίως για τη διασφάλιση υποστήριξης κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων ανοικτών στο ευρύ κοινό.

“

Ισπανία: Ο καλός συντονισμός των φορέων είναι απαραίτητος, καθώς και η σαφής αξιολόγηση των κινδύνων και η γνώση του τρόπου αντιμετώπισής τους σε περίπτωση που επέλθουν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, με προνοητική προσέγγιση.

Τα ευρήματα αυτά αναδεικνύουν μια σαφή ανάγκη συνεργασίας στις περιοχές του έργου. Παρότι υπάρχουν ορισμένα θετικά παραδείγματα, **η συνεργασία μεταξύ των φορέων του τουρισμού και της πολιτικής προστασίας παραμένει σε μεγάλο βαθμό περιστασιακή και εξαρτάται από συγκεκριμένες συνθήκες**. Απαιτείται ένα πιο δομημένο μοντέλο, βασισμένο σε μόνιμους διαύλους επικοινωνίας, κοινό σχεδιασμό, σαφείς αρμοδιότητες και τακτικές κοινές δραστηριότητες ετοιμότητας.

Σχετικοί φορείς και καλές πρακτικές

Η επιτυχής συνεργασία μεταξύ των αρχών πολιτικής προστασίας και των τουριστικών φορέων εξαρτάται από την ενεργό συμμετοχή ενός ευρέος συνόλου σχετικών φορέων. Πέρα από τις αρχές πολιτικής προστασίας, οι ερωτηθέντες προσδιόρισαν τις **υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και τα μέσα ενημέρωσης ως βασικά ενδιαφερόμενα μέρη για αποτελεσματικά μοντέλα συνεργασίας**. Οι δήμοι, οι περιφερειακές αρχές και οι υπηρεσίες μεταφορών θεωρήθηκαν επίσης ιδιαίτερα σημαντικοί, γεγονός που αντικατοπτρίζει την ανάγκη συνεργασίας σε διοικητικές, επιχειρησιακές και επικοινωνιακές λειτουργίες, ενώ σημαντική κρίθηκε και η συμμετοχή των οργανισμών

τουρισμού/διαχείρισης προορισμών, των ξενοδοχειακών ενώσεων, των τουριστικών πρακτόρων, των δικτύων του ιδιωτικού τομέα και των παρόχων τεχνολογίας.

Από την άλλη πλευρά, οι ΜΚΟ, οι εθελοντικές οργανώσεις και οι επαγγελματικές ενώσεις έλαβαν συγκριτικά χαμηλότερες βαθμολογίες συνάφειας, αν και η συμβολή τους εξακολουθούσε να θεωρείται σημαντική από πολλούς ερωτηθέντες. Αυτό υποδηλώνει ότι οι μηχανισμοί συνεργασίας δεν θα πρέπει να περιορίζονται στους επίσημους δημόσιους θεσμούς, αλλά να περιλαμβάνουν και ένα ευρύτερο δίκτυο φορέων ικανών να υποστηρίξουν την ετοιμότητα, την επικοινωνία, την υλικοτεχνική υποστήριξη και την αντιμετώπιση.

Συνάφεια των φορέων που θα πρέπει να συμμετέχουν στη συνεργασία μεταξύ πολιτικής προστασίας και τουριστικών φορέων

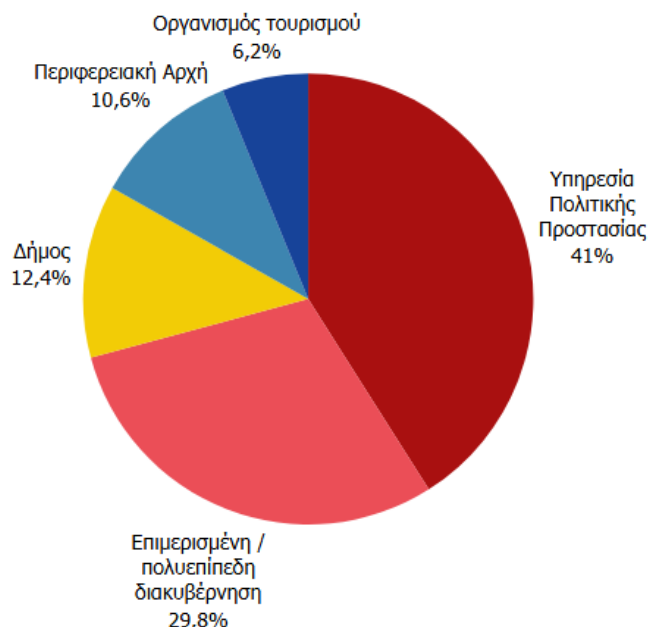
φορείς	CY	ES	GR	IT	ME	Σύνολο
Αρχές Πολιτικής Προστασίας	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο
Υπηρεσίες Έκτακτης Ανάγκης	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο
Ενημερωτικά μέσα	Απαραίτητο	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο
Δήμοι	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο/Σημαντικό	Κυρίως απαραίτητα
Περιφερειακές Αρχές	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο/Σημαντικό	Σημαντικό	Κυρίως απαραίτητα
Αρχές Μεταφορών	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Κυρίως απαραίτητα
Τουριστικά Συμβούλια/DMOs	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο/Προαιρετικό/Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Προαιρετικό/Απαραίτητο/Σημαντικό	Σημαντικό	Σημαντικό
Ενώσεις Ξενοδοχείων	Απαραίτητο/Σημαντικό	Σημαντικό/Προαιρετικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο	Σημαντικό/Προαιρετικό	Σημαντικό
Ταξιδιωτικοί πράκτορες	Απαραίτητο/Σημαντικό	Προαιρετικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Σημαντικό/Προαιρετικό	Σημαντικό/Προαιρετικό	Σημαντικό
Δίκτυα ιδιωτικού τομέα	Σημαντικό	Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Σημαντικό/Προαιρετικό	Σημαντικό/Προαιρετικό	Σημαντικό
Πάροχοι τεχνολογίας	Απαραίτητο/Σημαντικό	Σημαντικό/Προαιρετικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Σημαντικό	Σημαντικό/Προαιρετικό	Σημαντικό
ΜΚΟ / εθελοντικοί οργανισμοί	Απαραίτητο/Σημαντικό/Προαιρετικό	Σημαντικό/Προαιρετικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο/Προαιρετικό/Σημαντικό	Σημαντικό	Το πιο σημαντικό
Εμπορικές Ενώσεις	Σημαντικό/Προαιρετικό	Σημαντικό/Προαιρετικό	Σημαντικό/Προαιρετικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Σημαντικό/Προαιρετικό	Κυρίως σημαντικό ή προαιρετικό

Σημείωση: Η χρωματική κλίμακα αντιπροσωπεύει τον βαθμό σπουδαιότητας. Το πιο σκούρο κόκκινο δηλώνει μεγαλύτερη αναγκαιότητα και το πιο ανοιχτό κόκκινο πιο προαιρετική συμμετοχή.

Το μοβ αντιπροσωπεύει θέμα για το οποίο δεν προκύπτει σαφής πλειοψηφία μεταξύ των ερωτηθέντων.

Όσον αφορά τη διακυβέρνηση, το **41% (66) των ερωτηθέντων** —με ισχυρότερη υποστήριξη στην Κύπρο και την Ελλάδα— **θεώρησε τις αρχές πολιτικής προστασίας ως τον καταλληλότερο επικεφαλής φορέα** των μηχανισμών συνεργασίας. Παράλληλα, **σχεδόν το ένα τρίτο των ερωτηθέντων υποστήριξε μια κοινή ή πολυεπίπεδη προσέγγιση** διακυβέρνησης, άποψη που εκφράστηκε έντονα από τους Ιταλούς και Μαυροβούνιους ενδιαφερόμενους φορείς. Αυτό δείχνει ότι, ενώ οι αρχές πολιτικής προστασίας αναμένεται να παρέχουν τεχνική και επιχειρησιακή ηγεσία, η αποτελεσματική συνεργασία απαιτεί επίσης κοινή ευθύνη και ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών του τουρισμού και των τοπικών θεσμών.

Ποιος φορέας θα πρέπει να αναλάβει τον ηγετικό ρόλο σε ένα μοντέλο συνεργασίας μεταξύ των αρχών Πολιτικής Προστασίας και των τουριστικών φορέων;

Όταν ρωτήθηκαν για υφιστάμενες καλές πρακτικές, οι περισσότεροι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι **δεν γνώριζαν δομημένα παραδείγματα**. Μεταξύ των περιορισμένων παραδειγμάτων που δόθηκαν, οι συχνότερα αναφερόμενες πρακτικές περιλάμβαναν μέτρα πρόληψης πυρκαγιών, σχέδια εκκένωσης για διαφορετικά σενάρια έκτακτης ανάγκης, δίκτυα συνεργασίας, πολιτικές, εκπαιδευτικές δραστηριότητες, ειδικές ομάδες επέμβασης και επιχειρήσεις διάσωσης. Τα στοιχεία που συνέβαλαν στην επιτυχία αυτών των πρακτικών ήταν:

- κοινός σχεδιασμός έκτακτης ανάγκης·
- συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης· και
- τακτικές κοινές ασκήσεις και προγράμματα κατάρτισης.

Περιγραφή καλών πρακτικών

“

Ιταλία: Έχω εμπειρία ενεργού συνεργασίας στην Επαρχία του Βαρέζε, καθώς ο εκπαιδευτικός μας οργανισμός συνεργάζεται ενεργά με τις τοπικές αρχές Πολιτικής Προστασίας της περιοχής και έχει συμμετάσχει σε αρκετές ειδικές πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης.

“

Μαυροβούνιο: Το λιμάνι του Κότορ αναγνωρίστηκε ως παράδειγμα καλής πρακτικής, διεξάγοντας ασκήσεις προσωπικού κάθε τρεις μήνες και οργανώνοντας πιστοποιημένα προγράμματα κατάρτισης.

“

Ελλάδα: Ενδιαφέρον από στελέχη και ιδιοκτήτες επιχειρήσεων. Με την εφαρμογή ενός νόμου που θα απαιτεί συνεργασία για σκοπούς εκπαίδευσης σε όλες τις υπηρεσίες που θα λαμβάνουν πιστοποίηση από την Πολιτική Προστασία, χωρίς την οποία δεν θα είναι δυνατή η έκδοση άδειας λειτουργίας. Εάν η επιχείρηση δεν εξασφαλίζει για το προσωπικό τουλάχιστον δύο εκπαιδευτικές συνεδρίες ετησίως, η άδεια λειτουργίας της θα ανακαλείται.

Στοιχεία επιτυχίας που συνέβαλαν στις καλές πρακτικές

Σημείωση: Τα δεδομένα που παρουσιάζονται είναι συγκεντρωτικές απαντήσεις και όχι μεμονωμένοι ερωτηθέντες, λόγω της μορφής πολλαπλών επιλογών.

Τα δεδομένα της έρευνας δείχνουν ότι στις περιοχές των εταίρων υπάρχουν μεταβιβάσιμες **καλές πρακτικές, οι οποίες όμως δεν είναι ακόμη ευρέως γνωστές, τυποποιημένες ή διαδεδομένες**. Αυτό αποτελεί ταυτόχρονα κενό και ευκαιρία για το έργο. Το RETES μπορεί να συμβάλει εντοπίζοντας, συστηματοποιώντας και προσαρμόζοντας τις υφιστάμενες πρακτικές σε πρακτικά μοντέλα που μπορούν να μεταφερθούν μεταξύ περιοχών, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις ιδιαίτερες δομές διακυβέρνησης και τα προφίλ κινδύνου κάθε τοπικού πλαισίου.

Προγράμματα κατάρτισης και ασκήσεις για το Προσωπικό πολιτικής Προστασίας και τουρισμού

Η επόμενη ενότητα της έρευνας επικεντρώθηκε στην κατάρτιση και στις ασκήσεις που υλοποιούν οι οργανισμοί για την προετοιμασία του προσωπικού απέναντι σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης σε τουριστικούς προορισμούς. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι **σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες δεν γνώριζαν αν τα ενδιαφερόμενα μέρη του τουρισμού λαμβάνουν κατάρτιση ετοιμότητας έκτακτης ανάγκης** ή πόσο συχνά πραγματοποιείται αυτή. Περίπου το 18% (30 ερωτηθέντες) πίστευε ότι οι τουριστικοί οργανισμοί λαμβάνουν τουλάχιστον περιστασιακή κατάρτιση, ενώ το 30% (48 ερωτηθέντες) δήλωσε ότι η κατάρτιση είναι σπάνια ή ανύπαρκτη.

Παρόλα αυτά, οι ερωτηθέντες ανέδειξαν ως **χρησιμότερα θέματα κατάρτισης για τους τουριστικούς φορείς την ετοιμότητα έκτακτης ανάγκης, τις διαδικασίες εκκένωσης τουριστών και τον συντονισμό με τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης**. Η επικοινωνία σε κρίσεις, οι πρώτες βοήθειες και οι διαδικασίες διάσωσης, καθώς και η χρήση ή εφαρμογή

συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης θεωρήθηκαν επίσης ιδιαίτερα σημαντικά. **Για το προσωπικό πολιτικής προστασίας, οι ερωτηθέντες θεώρησαν ότι ο σχεδιασμός εκκένωσης τουριστών και η διαχείριση μεγάλου αριθμού τουριστών κατά τη διάρκεια κρίσεων αποτελούν τις σημαντικότερες ανάγκες κατάρτισης** κατά την επιχειρησιακή δράση σε τουριστικές περιοχές. Άλλα σημαντικά θέματα ήταν η κατανόηση της λειτουργίας του τουρισμού και η αποτελεσματική επικοινωνία των κινδύνων στους επισκέπτες, καταδεικνύοντας την ανάγκη ολιστικής επίγνωσης της ιδιαίτερης δυναμικής των τουριστικών προορισμών, συμπεριλαμβανομένης της συμπεριφοράς των επισκεπτών, των δομών διαμονής, των εποχικών αιχμών και των επικοινωνιακών προκλήσεων με μη μόνιμους πληθυσμούς.

Χρησιμότερες καταρτίσεις για τους τουριστικούς φορείς

Σημείωση: Τα δεδομένα που παρουσιάζονται είναι συγκεντρωτικές απαντήσεις και όχι μεμονωμένοι ερωτηθέντες, λόγω της μορφής πολλαπλών επιλογών.

Χρησιμότερες καταρτίσεις για το προσωπικό πολιτικής προστασίας που συνεργάζεται με ενδιαφερόμενα μέρη του τουρισμού

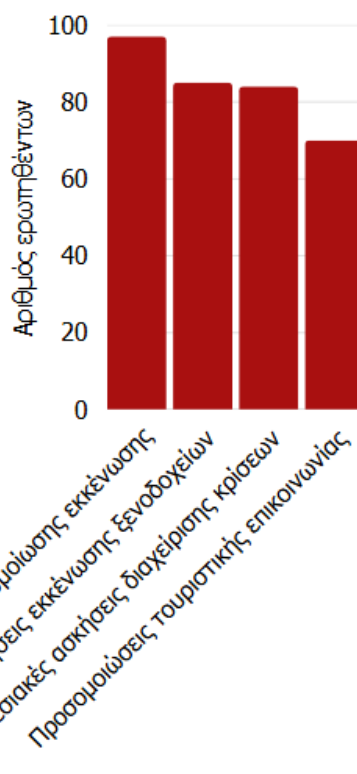

Σημείωση: Τα δεδομένα που παρουσιάζονται είναι συγκεντρωτικές απαντήσεις και όχι μεμονωμένοι ερωτηθέντες, λόγω της μορφής πολλαπλών επιλογών.

Παρά την αναγνωρισμένη σημασία της κατάρτισης, η **συντριπτική πλειονότητα (87% — 140) των ερωτηθέντων ανέφερε ότι δεν είχε συμμετάσχει σε ασκήσεις έκτακτης ανάγκης με τη συμμετοχή ενδιαφερόμενων μερών του τουρισμού**. Μεταξύ των λίγων που είχαν συμμετάσχει, τα συνηθέστερα παραδείγματα ήταν οι ασκήσεις πεδίου και οι ασκήσεις εκκένωσης, οι οποίες θεωρήθηκαν επίσης οι **χρησιμότερες ασκήσεις για διοργάνωση σε τουριστικούς προορισμούς, ιδίως σε ξενοδοχεία, μαζί με πολυυπηρεσιακές ασκήσεις διαχείρισης κρίσεων**.

Ασκήσεις που θα πρέπει να διοργανώνονται σε τουριστικούς προορισμούς

Σημείωση: Τα δεδομένα που παρουσιάζονται είναι συγκεντρωτικές απαντήσεις και όχι μεμονωμένοι ερωτηθέντες, λόγω της μορφής πολλαπλών επιλογών.

Τα ευρήματα αυτά καταδεικνύουν ένα σαφές κενό κατάρτισης στον τουριστικό τομέα και μια ευκαιρία ενίσχυσης της αμοιβαίας κατανόησης και βελτίωσης του συντονισμού με τις αρχές πολιτικής προστασίας. Τα ενδιαφερόμενα μέρη του τουρισμού χρειάζονται πρακτικές δεξιότητες στην ετοιμότητα, την εκκένωση, την επικοινωνία και την πρώτη αντίδραση — δεξιότητες ήδη ουσιώδεις για το προσωπικό πολιτικής προστασίας, οι οποίες θα μπορούσαν να μεταδοθούν μέσω κοινών ασκήσεων, ασκήσεων εκκένωσης και πολυυπηρεσιακών σεναρίων. Σε αυτά, οι τουριστικοί φορείς θα έχουν επίσης την ευκαιρία να γνωστοποιήσουν στις αρχές πολιτικής προστασίας τη δυναμική του τουριστικού τομέα.

Πλαίσια και ικανότητες που απαιτούνται για επιτυχείς μηχανισμούς συνεργασίας

Η τελευταία ενότητα της έρευνας αφορούσε τα πλαίσια και τις δεξιότητες που απαιτούνται για τη δημιουργία επιτυχημένων μηχανισμών συνεργασίας μεταξύ τουριστικών φορέων και αρχών πολιτικής προστασίας. Οι ερωτηθέντες προσδιόρισαν ως ουσιωδέστερα μέτρα **τα ποιοτικά πλαίσια διακυβέρνησης, τα αποτελεσματικά συστήματα επικοινωνίας και την κοινή κατάρτιση**. Οι μηχανισμοί ανταλλαγής δεδομένων και η ειδική χρηματοδότηση

θεωρήθηκαν επίσης ιδιαίτερα σημαντικά, επιβεβαιώνοντας ότι η συνεργασία απαιτεί τόσο οργανωτικές δομές όσο και πρακτικούς πόρους.

Σημαντικότερα μέτρα για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ του τουριστικού τομέα και της πολιτικής προστασίας

μέτρο	CY	ES	GR	IT	ME	Σύνολο
Συστήματα επικοινωνίας	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο
Πλαίσιο διακυβέρνησης	Απαραίτητο	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Κυρίως απαραίτητα
Από κοινού εκπαίδευση	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Κυρίως απαραίτητα
Κοινοχρησία δεδομένων	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Κυρίως απαραίτητα
Μηχανισμοί χρηματοδότησης	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Σημαντικό	Απαραίτητο/Σημαντικό	Κυρίως απαραίτητα

Σημείωση: Η χρωματική κλίμακα αντιπροσωπεύει τον βαθμό σπουδαιότητας. Το πιο σκούρο κόκκινο δηλώνει μεγαλύτερη αναγκαιότητα και το πιο ανοιχτό κόκκινο πιο προαιρετική συμμετοχή.

Όσον αφορά τις **ικανότητες που χρειάζονται οι τουριστικοί φορείς, οι ερωτηθέντες τόνισαν ως σημαντικότερες τις δεξιότητες επικοινωνίας, συντονισμού και λήψης αποφάσεων υπό πίεση**. Υπογραμμίστηκαν επίσης έντονα οι ικανότητες παροχής πρακτικών λύσεων κατά τη διάρκεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και χρήσης της κατάλληλης τεχνολογίας. Η διαπολιτισμική επικοινωνία και η επίγνωση κινδύνου θεωρήθηκαν σημαντικές, ιδίως σε τουριστικά πλαίσια όπου οι φορείς ενδέχεται να χρειάζεται να επικοινωνούν με επισκέπτες από διαφορετικές χώρες και υπόβαθρα. Η ηγεσία θεωρήθηκε γενικά σημαντική, αν και όχι πάντοτε ουσιώδης, γεγονός που υποδηλώνει ότι **οι ερωτηθέντες έδωσαν μεγαλύτερη έμφαση στην επιχειρησιακή ετοιμότητα και την ικανότητα συντονισμού**.

**Σημαντικότερες δεξιότητες για τη διασφάλιση ενός επιτυχημένου μοντέλου
συνεργασίας μεταξύ τουριστικών φορέων και πολιτικής προστασίας για την
αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης**

Δεξιότητες	CY	ES	GR	IT	ME	Σύνολο
Επικοινωνία	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Σημαντικό	Απαραίτητο
Συντονισμός	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο
Λήψη αποφάσεων υπό πίεση	Απαραίτητο	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Απαραίτητο
Χρήση τεχνολογίας	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Σημαντικό	Κυρίως απαραίτητα
Πρακτικές δεξιότητες απόκρισης	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Απαραίτητο	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Απαραίτητο	Κυρίως απαραίτητα
Ευαισθητοποίηση σχετικά με τους κινδύνους	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Απαραίτητο	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Κυρίως απαραίτητα
Δια-πολιτισμική επικοινωνία	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Απαραίτητο/ Σημαντικό/ Προαιρετικό	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Σημαντικό	Κυρίως απαραίτητα
Ηγεσία	Απαραίτητο	Σημαντικό	Απαραίτητο/ Σημαντικό	Σημαντικό	Σημαντικό	Σημαντικό

Σημείωση: Η χρωματική κλίμακα αντιπροσωπεύει τον βαθμό σπουδαιότητας. Το πιο σκούρο κόκκινο δηλώνει μεγαλύτερη αναγκαιότητα και το πιο ανοιχτό κόκκινο πιο προαιρετική συμμετοχή.

Το μοβ αντιπροσωπεύει θέμα για το οποίο δεν προκύπτει σαφής πλειοψηφία μεταξύ των ερωτηθέντων.

Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν ότι η ανάπτυξη μηχανισμών συνεργασίας δεν θα πρέπει να περιορίζεται σε πρωτόκολλα ή θεσμικές συμφωνίες. Θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την ανάπτυξη πρακτικών ικανοτήτων των ανθρώπων που θα κληθούν να δράσουν σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Σε αυτούς περιλαμβάνονται το προσωπικό του τουρισμού, οι πάροχοι καταλυμάτων, οι διαχειριστές προορισμών, το προσωπικό πολιτικής προστασίας και άλλοι τοπικοί φορείς που συμμετέχουν στην αντιμετώπιση κρίσεων

9. Στοιχεία από τα Τοπικά Εργαστήρια με βασικά ενδιαφερόμενα μέρη

Τα τοπικά εργαστήρια που διοργανώθηκαν στις πέντε πιλοτικές περιοχές του RETES προσέφεραν σημαντική ποιοτική συμβολή στην ανάλυση των τοπικών οικοσυστημάτων τουρισμού και Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών. Συγκέντρωσαν τουριστικούς φορείς, φορείς πολιτικής προστασίας και διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, τοπικές αρχές, παρόχους κατάρτισης, τουριστικές ενώσεις, αναπτυξιακούς οργανισμούς και άλλα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη.

Τα εργαστήρια σχεδιάστηκαν για να επικυρώσουν και να συμπληρώσουν τα ευρήματα που προέκυψαν από τις τοπικές χαρτογραφήσεις και τα ερωτηματολόγια. Κύριος σκοπός τους ήταν η **συλλογή άμεσων απόψεων των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με τις υφιστάμενες πρακτικές συνεργασίας, τα εμπόδια στη συνεργασία, τις ανάγκες ετοιμότητας**, τις προτεραιότητες κατάρτισης και τα πιθανά μοντέλα βελτίωσης του συντονισμού **μεταξύ του τουριστικού τομέα και των φορέων Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών**.

Παρότι κάθε εργαστήριο αντανakλούσε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τοπικού του πλαισίου, **στις πέντε χώρες προέκυψαν αρκετά κοινά μηνύματα**. Τα ενδιαφερόμενα μέρη επιβεβαίωσαν γενικά ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ των φορέων του τουρισμού και της πολιτικής προστασίας, αλλά συχνά είναι άτυπη, κατακερματισμένη ή ενεργοποιείται κυρίως κατά τη διάρκεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Η πρόληψη, η ετοιμότητα, ο κοινός σχεδιασμός και η κατάρτιση είναι λιγότερο δομημένα και απαιτούν περαιτέρω ανάπτυξη.

Πιλοτική περιοχή	Κύρια στοιχεία από τα ενδιαφερόμενα μέρη	Κύριες επιπτώσεις για το RETES
ADESIMAN, Ισπανία	Τα ενδιαφερόμενα μέρη επισήμαναν τον αγροτικό και διάσπαρτο χαρακτήρα της Περιοχής, την Περιορισμένη τοπική ικανότητα ανταπόκρισης σε ορισμένους δήμους, την έλλειψη κοινών πρωτοκόλλων και τη σημασία των τουριστικών φορέων ως Πρώτων σημείων αναφοράς για τους επισκέπτες. Ιδιαίτερη Προσοχή δόθηκε στα αγροτικά καταλύματα, τους Πολιτιστικούς χώρους, τις	Το RETES θα πρέπει να υποστηρίξει απλά, Πρακτικά και τοπικά Προσαρμοσμένα εργαλεία, όπως αλυσίδες επαφών, βασικά Πρωτόκολλα, ενημερωτικά δελτία επισκεπτών, σενάρια αγροτικών κινδύνων και σύντομες ενότητες κατάρτισης για μικρούς τουριστικούς φορείς και τοπικούς Παράγοντες.

Πιλοτική περιοχή	Κύρια στοιχεία από τα ενδιαφερόμενα μέρη	Κύριες επιπτώσεις για το RETES
	διαδρομές, τις εκδηλώσεις και τις Περιοχές με ανεπαρκή κάλυψη κινητής τηλεφωνίας.	
Μπέργκαμο, Ιταλία	Τα ενδιαφερόμενα μέρη επιβεβαίωσαν την πολυπλοκότητα της Περιοχής του Μπέργκαμο, την αυξανόμενη σημασία των εξωξενοδοχειακών καταλυμάτων και την έλλειψη κοινών διαδικασιών μεταξύ τουριστικών φορέων και Πολιτικής Προστασίας. Τόνισαν επίσης την ανάγκη σαφών, σύντομων και ψηφιακών εργαλείων κατάρτισης, δεδομένου του Περιορισμένου χρόνου που διαθέτουν οι επαγγελματίες του τουρισμού.	Το RETES θα πρέπει να δώσει Προτεραιότητα στη μικρομάθηση, την Πρακτική καθοδήγηση και τα εργαλεία επικοινωνίας που μπορούν να προσεγγίσουν τόσο τους οργανωμένους φορείς όσο και τους κατακερματισμένους Παρόχους καταλυμάτων. Οι τοπικοί θεσμοί, το VisitBergamo και οι επιχειρηματικές ενώσεις μπορούν να λειτουργήσουν ως Πολλαπλασιαστές.
Μαλεβίζι, Ελλάδα	Το εργαστήριο επιβεβαίωσε ότι οι φορείς του τουρισμού και της Πολιτικής Προστασίας διαθέτουν Περιορισμένη Προηγούμενη Εμπειρία συστηματικής συνεργασίας. Οι υφιστάμενες διασυνδέσεις με την Πυροσβεστική Υπηρεσία και ορισμένες ξενοδοχειακές ενώσεις Παρέχουν μια βάση, αλλά οι τακτικές ασκήσεις, τα επικαιροποιημένα σχέδια και η κοινή κατάρτιση Παραμένουν Περιορισμένα. Οι συμμετέχοντες τόνισαν την ανάγκη Πρωτοκόλλων, ενός επικεφαλής συντονιστικού οργάνου, ασκήσεων πεδίου και σχεδίων ειδικά για τον τουρισμό.	Το RETES θα πρέπει να υποστηρίξει τη δημιουργία ενός πιο δομημένου μοντέλου συνεργασίας με τη συμμετοχή δήμων, της Περιφέρειας, της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, της Πολιτικής Προστασίας, τουριστικών φορέων και εθελοντικών ομάδων, με ιδιαίτερη Προσοχή στις Παράκτιες τουριστικές Περιοχές και την Εποχική Πίεση Επισκεπτών.
Επαρχία Λεμεσού, Κύπρος	Τα ενδιαφερόμενα μέρη εντόπισαν Περιορισμένη συστηματική συνεργασία μεταξύ Πολιτικής Προστασίας και τουριστικών φορέων, Παρά τις Πρόσφατες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, όπως δασικές	Το RETES θα πρέπει να υποστηρίξει ένα τοπικά εστιασμένο πιλοτικό μοντέλο που συνδέει την Πολιτική Προστασία, τους κοινοτικούς ηγέτες, τις τουριστικές επιχειρήσεις, τις εθελοντικές

Πιλοτική περιοχή	Κύρια στοιχεία από τα ενδιαφερόμενα μέρη	Κύριες επιπτώσεις για το RETES
	Πυρκαγιές και ακραία Παράκτια καιρικά φαινόμενα. Το εργαστήριο Πρότείνει οι μελλοντικές δράσεις να επικεντρωθούν στην ορεινή Περιοχή της Επαρχίας Λεμεσού, η οποία είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στους κλιματικούς κινδύνους και δεκτική σε ένα πιλοτικό μοντέλο συνεργασίας.	οργανώσεις και τους αναπτυξιακούς οργανισμούς. Η ορεινή Περιοχή μπορεί να λειτουργήσει ως πεδίο δοκιμών για κατάρτιση, ευαισθητοποίηση και ασκήσεις βάσει σεναρίων.
Κότορ, Μαυροβούνιο	Το Κότορ Παρουσίασε τις πιο προηγμένες Πρακτικές συνεργασίας μεταξύ των πιλοτικών Περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των υφιστάμενων διασυνδέσεων μεταξύ υπηρεσιών διάσωσης, Λιμένα Κότορ, τουριστικών φορέων και τοπικών αρχών. Οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν σε Προηγούμενες ασκήσεις και Πραγματικές εμπειρίες έκτακτης ανάγκης. Ωστόσο, επισημάναν επίσης κενά στην ευαισθητοποίηση του τουριστικού τομέα, τη συμμετοχή ξενοδοχείων και ιδιωτικών Παρόχων καταλυμάτων, την Πρακτική εφαρμογή των σχεδίων και τα νομικά Πλαίσια σε εθνικό επίπεδο.	Το RETES μπορεί να αξιοποιήσει το Κότορ ως σημείο αναφοράς καλής Πρακτικής για τις άλλες Πιλοτικές Περιοχές. Οι μελλοντικές δράσεις θα πρέπει να εμπλέξουν Περαιτέρω ξενοδοχεία, ιδιωτικούς Παρόχους καταλυμάτων, φορείς ναυτικού τουρισμού, τουριστικές ενώσεις και εκπαιδευτικά ιδρύματα σε κοινή ετοιμότητα και ασκήσεις.

Υφιστάμενες Πρακτικές συνεργασίας

Τα εργαστήρια επιβεβαίωσαν ότι σε όλες τις πιλοτικές περιοχές υπάρχουν ήδη ορισμένες μορφές συνεργασίας μεταξύ τουρισμού και φορέων Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών, αλλά με διαφορετικά επίπεδα ωριμότητας.

Στο **Κότορ**, η συνεργασία είναι πιο προηγμένη και περιλαμβάνει πρακτικές διασυνδέσεις μεταξύ της Υπηρεσίας Διάσωσης και Προστασίας, του Λιμένα Κότορ, του Οργανισμού Τουρισμού, του Ερυθρού Σταυρού, των εθελοντικών πυροσβεστικών σωμάτων και των

εθνικών αρχών. Οι κοινές ασκήσεις, οι διαδικασίες έκτακτης ανάγκης του λιμένα και οι προηγούμενες εμπειρίες εκκένωσης παρέχουν μια σημαντική επιχειρησιακή βάση.

Στο **Μπέργκαμο**, η συνεργασία υφίσταται κυρίως μέσω του δομημένου συστήματος πολιτικής προστασίας και της συμμετοχής των επαρχιακών αρχών, των τοπικών θεσμών και των τουριστικών οργανισμών. Ωστόσο, η σύνδεση με τους τουριστικούς φορείς δεν είναι ακόμη συστηματική, ιδίως όσον αφορά τους μικρούς και εξωξενοδοχειακούς παρόχους καταλυμάτων, και πραγματοποιείται μόνο με την ευκαιρία διοργάνωσης μεγάλων ψυχαγωγικών εκδηλώσεων.

Στο **Μαλεβίζι**, η συνεργασία είναι ορατή σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, ιδίως μεταξύ ξενοδοχείων, Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, εθελοντών και ξενοδοχειακών ενώσεων. Ωστόσο, οι συμμετέχοντες σημείωσαν ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από ατομικά κίνητρα και δεν αποτελούν ακόμη μέρος ενός σταθερού, καθολικού μοντέλου.

Στη **Λεμεσό**, η συνεργασία μεταξύ των φορέων του τουρισμού και της πολιτικής προστασίας ενεργοποιείται κυρίως κατά τη διάρκεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Τα ενδιαφερόμενα μέρη επισήμαναν την απουσία δομημένων μηχανισμών πρόληψης και ετοιμότητας με τη συμμετοχή τουριστικών φορέων, παρά την ύπαρξη ισχυρής θεσμικής και τεχνικής εμπειρογνωμοσύνης στην πολιτική προστασία.

Στην **ADESIMAN**, η συνεργασία επηρεάζεται έντονα από τον αγροτικό χαρακτήρα της περιοχής. Οι άτυπες σχέσεις, η τοπική γνώση και η εγγύτητα μεταξύ των φορέων αποτελούν σημαντικά πλεονεκτήματα, αλλά δεν υποστηρίζονται ακόμη από κοινή δομή, κοινά πρωτόκολλα ή σταθερούς διαύλους επικοινωνίας.

Κύριες προκλήσεις και κενά που εντοπίστηκαν

Ένα πρώτο επαναλαμβανόμενο κενό αφορά την **απουσία κοινών πρωτοκόλλων**. Σε αρκετές πιλοτικές περιοχές, οι τουριστικοί φορείς δεν διαθέτουν απλές και σαφώς καθορισμένες διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσουν σε περίπτωση πυρκαγιάς, πλημμύρας, καύσωνα, εκκένωσης, διακοπής επικοινωνιών ή άλλων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Όπου υπάρχουν σχέδια, συχνά πρόκειται για επίσημα έγγραφα που δεν επικαιροποιούνται ή δοκιμάζονται τακτικά και δεν είναι γνωστά στο προσωπικό.

Μια δεύτερη σημαντική πρόκληση είναι η **έλλειψη σταθερών διαύλων επικοινωνίας**. Τα ενδιαφερόμενα μέρη τόνισαν επανειλημμένα την ανάγκη άμεσης, αξιόπιστης και επίσημης ροής πληροφοριών μεταξύ των φορέων πολιτικής προστασίας, των τοπικών αρχών και των τουριστικών φορέων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό κατά τα πρώτα λεπτά μιας έκτακτης ανάγκης, όταν η αβεβαιότητα και οι αντιφατικές πληροφορίες μπορεί να προκαλέσουν σύγχυση στους φορείς και τους επισκέπτες.

Ένα τρίτο ζήτημα είναι ο **κατακερματισμός του τουριστικού τομέα**. Οι μικροί πάροχοι καταλυμάτων, τα B&B, οι βραχυχρόνιες μισθώσεις, οι οικογενειακές επιχειρήσεις, τα εστιατόρια, οι ξεναγοί, οι διαχειριστές πολιτιστικών χώρων και οι φορείς υπαίθριου τουρισμού είναι συχνά δύσκολο να προσεγγιστούν μέσω επίσημων θεσμικών διαύλων. Ωστόσο, αυτοί οι φορείς είναι συχνά τα πρώτα άτομα με τα οποία επικοινωνούν οι επισκέπτες σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

Ένα τέταρτο κενό αφορά την **περιορισμένη κουλτούρα κατάρτισης και ετοιμότητας**. Οι συμμετέχοντες σε αρκετά εργαστήρια υπογράμμισαν ότι οι τουριστικοί φορείς συχνά διαθέτουν λίγο χρόνο για κατάρτιση και ενδέχεται να μην αντιλαμβάνονται την ετοιμότητα έκτακτης ανάγκης ως μέρος των συνήθων επαγγελματικών τους ευθυνών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η συμμόρφωση με τις νομικές απαιτήσεις αντιμετωπίζεται ως τυπική υποχρέωση και όχι ως πραγματική διαδικασία ετοιμότητας.

Μια πέμπτη πρόκληση αφορά τις **περιορισμένες πρακτικές ασκήσεις και προσομοιώσεις**. Τα ενδιαφερόμενα μέρη στην ADESIMAN, το Μαλεβίζι, το Κότορ και τη Λεμεσό τόνισαν τη σημασία των ασκήσεων, των επιτραπέζιων ασκήσεων και των ρεαλιστικών σεναρίων. Σημείωσαν ότι η θεωρητική γνώση δεν επαρκεί εάν οι ρόλοι, οι ροές επικοινωνίας, οι διαδικασίες εκκένωσης και οι μηχανισμοί συντονισμού δεν έχουν δοκιμαστεί ποτέ.

Ανάγκες για ένα αποτελεσματικό μοντέλο συνεργασίας

Τα εργαστήρια παρείχαν σαφείς ενδείξεις σχετικά με τα στοιχεία που θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα λειτουργικό μοντέλο συνεργασίας μεταξύ τουρισμού και φορέων Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών.

Πρώτον, απαιτείται **σαφής ηγεσία και καθορισμένοι ρόλοι**. Κατά τη διάρκεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, η επιχειρησιακή ηγεσία θα πρέπει να παραμένει στις αρμόδιες αρχές, όπως η πολιτική προστασία, οι πυροσβεστικές υπηρεσίες ή οι δομές διάσωσης και προστασίας. Παράλληλα, τα ενδιαφερόμενα μέρη του τουρισμού θα πρέπει να συμμετέχουν στην ετοιμότητα, τον σχεδιασμό και την επικοινωνία πριν από την εκδήλωση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Δεύτερον, υπάρχει ανάγκη για **τοπικές δομές συντονισμού**. Ανάλογα με το εδαφικό πλαίσιο, αυτές μπορούν να έχουν τη μορφή δημοτικών επιτροπών, επαρχιακών στρογγυλών τραπέζων, τοπικών πλατφορμών Μείωσης Κινδύνου Καταστροφών, ομάδων εργασίας τουρισμού-πολιτικής προστασίας ή συντονιστικών οργάνων υπό την ηγεσία δήμων, περιφερειών, αρχών πολιτικής προστασίας ή ενώσεων κοινοτήτων.

Τρίτον, τα ενδιαφερόμενα μέρη ζήτησαν **απλά και πρακτικά πρωτόκολλα**. Αυτά θα πρέπει να είναι σύντομα, εύκολα κατανοητά και προσαρμοσμένα στους τοπικούς κινδύνους. Θα πρέπει να καλύπτουν ζητήματα όπως ποιος πρέπει να ειδοποιείται, ποιες πληροφορίες πρέπει να παρέχονται, πώς ενημερώνονται οι επισκέπτες, πώς προετοιμάζεται η εκκένωση ή η παραμονή σε ασφαλή χώρο και πώς υποστηρίζονται οι ευάλωτοι επισκέπτες.

Τέταρτον, το μοντέλο συνεργασίας θα πρέπει να περιλαμβάνει **επικαιροποιημένους καταλόγους επαφών και αλυσίδες επικοινωνίας**. Αυτά θα πρέπει να συνδέουν τις τοπικές αρχές, τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης, τους τουριστικούς φορείς, τους παρόχους καταλυμάτων, τους πολιτιστικούς χώρους, τους φορείς μεταφορών, τους εθελοντές και τις σχετικές ενώσεις.

Πέμπτον, το μοντέλο θα πρέπει να περιλαμβάνει **κοινή κατάρτιση και ασκήσεις**. Οι συμμετέχοντες πρότειναν τακτικές συναντήσεις, συνεδρίες ευαισθητοποίησης, πρακτικές ασκήσεις, επιτραπέζιες ασκήσεις και δραστηριότητες μάθησης βάσει σεναρίων με τη συμμετοχή φορέων τόσο του τουρισμού όσο και της διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Προτεραιότητες κατάρτισης που προέκυψαν από τα εργαστήρια

Τα εργαστήρια επιβεβαίωσαν ότι η κατάρτιση θα πρέπει να είναι σύντομη, προσβάσιμη, ρεαλιστική και προσαρμόσιμη στις ιδιαιτερότητες κάθε προορισμού.

Οι κύριες προτεραιότητες κατάρτισης που εντοπίστηκαν στις πέντε πιλοτικές περιοχές περιλαμβάνουν:

Τομέας κατάρτισης	Βασικό Περιεχόμενο
Τοπική επίγνωση κινδύνου	Κύριοι κίνδυνοι που επηρεάζουν τον Προορισμό, εποχικοί κίνδυνοι, ευάλωτες τοποθεσίες, αντίληψη κινδύνου από τους επισκέπτες.
Ετοιμότητα έκτακτης ανάγκης	Βασικές διαδικασίες πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από μια έκτακτη ανάγκη, κατάλογοι ελέγχου ετοιμότητας, ρόλοι και αρμοδιότητες Προσωπικού.
Επικοινωνία με τους επισκέπτες	Σαφή μηνύματα, πολυγλωσσική επικοινωνία, ψύχραιμη συμπεριφορά, χρήση επίσημων Πληροφοριών, διαχείριση φημών.

Τομέας κατάρτισης	Βασικό Περιεχόμενο
Εκκένωση και παραμονή σε ασφαλή χώρο	Ασφαλείς διαδρομές, σημεία συγκέντρωσης, καταμέτρηση επισκεπτών, υποστήριξη ευάλωτων ατόμων, συντονισμός με τις αρχές.
Πρώτη αντίδραση και αυτοπροστασία	Βασική πυρασφάλεια, πρώτες βοήθειες, μέτρα αυτοπροστασίας, ασφαλής συμπεριφορά κατά τη διάρκεια πλημμυρών, πυρκαγιών, καυσώνων ή σεισμών.
Συντονισμός με τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης	Με ποιον να επικοινωνούν, πώς να αναφέρουν πληροφορίες, πώς να ακολουθούν οδηγίες και πώς να μην παρεμποδίζουν την επαγγελματική αντιμετώπιση.
Διαπολιτισμική διαχείριση και διαχείριση ευάλωτων ομάδων	Επικοινωνία με αλλοδαπούς επισκέπτες, ηλικιωμένους, παιδιά, άτομα με αναπηρία και επισκέπτες που δεν γνωρίζουν την περιοχή.
Πρακτική βάσει σεναρίων	Επιτραπέζιες ασκήσεις, ρεαλιστικές προσομοιώσεις, τοπικές μελέτες περίπτωσης και σεναρία έκτακτης ανάγκης για τα πρώτα 60 λεπτά.

Τα ενδιαφερόμενα μέρη σε όλες τις περιοχές υποστήριξαν την άποψη ότι η κατάρτιση δεν θα πρέπει να είναι υπερβολικά θεωρητική. Θα πρέπει να βασίζεται σε πρακτικές περιπτώσεις και ρεαλιστικές τοπικές καταστάσεις, όπως μια δασική πυρκαγιά που πλησιάζει παράκτια ή αγροτική τουριστική περιοχή, ένας καύσωνας που επηρεάζει επισκέπτες σε υπαίθριους χώρους, μια καταιγίδα κατά τη διάρκεια πολιτιστικής εκδήλωσης, ένας σεισμός σε προορισμό πολιτιστικής κληρονομιάς ή το κλείσιμο δρόμου που επηρεάζει την πρόσβαση σε καταλύματα και αξιοθέατα.

10. Ενοποιημένα ευρήματα από τα ερωτηματολόγια και τα τοπικά εργαστήρια

Τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων και τα στοιχεία που συλλέχθηκαν μέσω των τοπικών εργαστηρίων παρουσιάζουν ισχυρή σύγκλιση στις πέντε πιλοτικές περιοχές του RETES. Και οι δύο πηγές επιβεβαιώνουν ότι οι τουριστικοί προορισμοί θεωρούνται ολοένα πιο ευάλωτοι σε κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα και σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, ιδίως σε δασικές πυρκαγιές, καύσωνες, λειψυδρία, πλημμύρες, καταιγίδες και άλλα ακραία φαινόμενα. Οι κίνδυνοι αυτοί επηρεάζουν όχι μόνο τις υποδομές και την επιχειρηματική συνέχεια, αλλά και την ασφάλεια των επισκεπτών, τη φήμη του προορισμού και την ικανότητα των τοπικών φορέων να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε κρίσεις.

Η ανάλυση επιβεβαιώνει επίσης ότι σε ορισμένα πλαίσια υπάρχει ήδη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών του τουρισμού και των φορέων Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών, αλλά γενικά είναι ακανόνιστη, κατακερματισμένη και συχνά εξαρτάται από ατομικές πρωτοβουλίες, προηγούμενες εμπειρίες έκτακτης ανάγκης ή συγκεκριμένες τοπικές σχέσεις. Σε ορισμένες περιοχές, οι ερωτηθέντες και οι συμμετέχοντες στα εργαστήρια μπόρεσαν να εντοπίσουν συγκεκριμένα παραδείγματα συνεργασίας, όπως η αντιμετώπιση δασικών πυρκαγιών, δραστηριότητες εκκένωσης, η διαχείριση της COVID-19, διαδικασίες έκτακτης ανάγκης σε λιμένες και κρουαζιέρες, ασκήσεις ετοιμότητας ξενοδοχείων και συνεργασία με πυροσβεστικές υπηρεσίες ή εθελοντικές ομάδες. Σε άλλα πλαίσια, η άμεση εμπειρία δομημένης συνεργασίας παραμένει περιορισμένη και τα ενδιαφερόμενα μέρη ανέφεραν έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τους υφιστάμενους μηχανισμούς, τα πρωτόκολλα ή τις καλές πρακτικές.

Τα εργαστήρια συνέβαλαν στην περαιτέρω ερμηνεία των ευρημάτων της έρευνας, δείχνοντας ότι οι φορείς του τουρισμού και της πολιτικής προστασίας συχνά λειτουργούν σε παράλληλα συστήματα. Οι αρχές πολιτικής προστασίας διαθέτουν συνήθως καθορισμένες αρμοδιότητες και διαδικασίες έκτακτης ανάγκης, ενώ οι τουριστικοί φορείς βρίσκονται σε άμεση επαφή με τους επισκέπτες και συχνά αποτελούν την πρώτη πηγή πληροφόρησης κατά τη διάρκεια μιας έκτακτης ανάγκης. Ωστόσο, τα δύο αυτά συστήματα δεν συνδέονται πάντοτε μέσω σταθερών διαύλων επικοινωνίας, κοινών διαδικασιών ή τακτικών δραστηριοτήτων ετοιμότητας. Το κενό αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους μικρές κλίμακας, οικογενειακούς, αγροτικούς, εξωξενοδοχειακούς και ιδιωτικούς παρόχους καταλυμάτων, οι οποίοι συχνά είναι δύσκολο να προσεγγιστούν μέσω επίσημων θεσμικών διαύλων.

Ένα επαναλαμβανόμενο εύρημα τόσο από τα ερωτηματολόγια όσο και από τα εργαστήρια είναι η ανάγκη για σαφέστερους διαύλους επικοινωνίας, καθορισμένους ρόλους και πρακτικές επιχειρησιακές διαδικασίες. Τα ενδιαφερόμενα μέρη υπογράμμισαν επανειλημμένα τη σημασία του να γνωρίζουν με ποιον πρέπει να επικοινωνήσουν, ποιες πληροφορίες να παρέχουν, πώς να λαμβάνουν επίσημες οδηγίες, πώς να επικοινωνούν με τους επισκέπτες και πώς να ενεργούν κατά τα πρώτα λεπτά μιας έκτακτης ανάγκης. Η απουσία σαφών αλυσίδων επαφών, κοινών πρωτοκόλλων και κοινής ορολογίας μπορεί να αυξήσει την αβεβαιότητα και να καθυστερήσει τη συντονισμένη δράση, ιδίως όταν οι επισκέπτες δεν είναι εξοικειωμένοι με την τοπική περιοχή, τη γλώσσα, τους κινδύνους και τα συστήματα έκτακτης ανάγκης.

Η κατάρτιση αναδεικνύεται επίσης ως κεντρική και κοινή ανάγκη. Τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων δείχνουν ανεπαρκή κατάρτιση και περιορισμένη συμμετοχή σε κοινές ασκήσεις, ενώ τα εργαστήρια επιβεβαίωσαν ότι οι τουριστικοί φορείς συχνά στερούνται χρόνου, πόρων και προσβάσιμων μορφών κατάρτισης ετοιμότητας. Ως εκ τούτου, τα ενδιαφερόμενα μέρη τόνισαν τη σημασία σύντομων, πρακτικών και ευέλικτων εργαλείων μάθησης, όπως ενότητες μικρομάθησης, κατάλογοι ελέγχου, ψηφιακοί πόροι, τοπικές μελέτες περίπτωσης, βασικές διαδικασίες έκτακτης ανάγκης και ασκήσεις βάσει σεναρίων. Η κατάρτιση δεν θα πρέπει να είναι υπερβολικά θεωρητική, αλλά να συνδέεται άμεσα με ρεαλιστικές καταστάσεις που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι τουριστικοί φορείς, όπως δασικές πυρκαγιές κοντά σε καταλύματα, καύσωνες που επηρεάζουν επισκέπτες, καταιγίδες κατά τη διάρκεια υπαίθριων εκδηλώσεων, εκκένωση παράκτιων ή αγροτικών περιοχών, σεισμοί σε προορισμούς πολιτιστικής κληρονομιάς ή καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που αφορούν ευάλωτους επισκέπτες.

Τα συνδυαστικά στοιχεία αναδεικνύουν επίσης διαφορές μεταξύ των περιοχών. Το Κότορ παρουσιάζει ένα πιο προηγμένο πλαίσιο συνεργασίας, με παραδείγματα κοινών ασκήσεων, διαδικασιών έκτακτης ανάγκης λιμένα και επιχειρησιακών διασυνδέσεων μεταξύ τουριστικών φορέων και υπηρεσιών διάσωσης. Το Μπέργκαμο επωφελείται από ένα δομημένο σύστημα πολιτικής προστασίας και ισχυρούς εδαφικούς οργανισμούς, αλλά εξακολουθεί να χρειάζεται σαφέστερες διαδικασίες για τους τουριστικούς φορείς, ιδίως στον κατακερματισμένο εξωξενοδοχειακό τομέα. Το Μαλεβίτσι παρουσιάζει σημαντικές διασυνδέσεις με την Πυροσβεστική Υπηρεσία και τις ξενοδοχειακές ενώσεις, αλλά στερείται συστηματικού μοντέλου συνεργασίας και τακτικών ασκήσεων ετοιμότητας. Η Λεμεσός διαθέτει ισχυρή θεσμική και τεχνική εμπειρογνωμοσύνη, αλλά η συνεργασία με τον τουρισμό παραμένει κυρίως περιστασιοκεντρική και θα μπορούσε να ενισχυθεί μέσω ενός εστιασμένου πιλοτικού μοντέλου στην ορεινή περιοχή. Το ADESIMAN διαθέτει ισχυρή άτυπη τοπική γνώση και κοινοτικούς δεσμούς, αλλά χρειάζεται απλά πρωτόκολλα προσανατολισμένα στις αγροτικές περιοχές, αλυσίδες επαφών και εργαλεία κατάρτισης προσαρμοσμένα σε διάσπαρτους δήμους και περιορισμένες ικανότητες ανταπόκρισης.

Τα κύρια επαναλαμβανόμενα κενά που εντοπίστηκαν και στις δύο πηγές δεδομένων αφορούν την έλλειψη συστηματικής συνεργασίας, την περιορισμένη γνώση των υφιστάμενων καλών πρακτικών, την ανεπαρκή πρακτική κατάρτιση, την περιορισμένη συμμετοχή σε κοινές ασκήσεις και την απουσία σαφών επιχειρησιακών διαδικασιών ειδικά για τον τουρισμό. Τα κενά αυτά δείχνουν ότι η ετοιμότητα δεν μπορεί να βασίζεται μόνο στον επίσημο σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης ή στα γενικά συστήματα πολιτικής προστασίας. Απαιτεί επίσης την ενεργό συμμετοχή τουριστικών φορέων, τοπικών αρχών, ενώσεων, παρόχων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, εθελοντικών οργανώσεων και φορέων διαχείρισης προορισμών.

Παράλληλα, η ανάλυση εντοπίζει αρκετές ευκαιρίες. Σε αυτές περιλαμβάνονται η ανάπτυξη κοινών πλαισίων συνεργασίας, τοπικών σχεδίων δράσης, επικαιροποιημένων καταλόγων επαφών, κοινών πρωτοκόλλων, ενημερωτικού υλικού για επισκέπτες, τακτικών συναντήσεων συντονισμού, πρακτικών ενοτήτων κατάρτισης και ασκήσεων βάσει σεναρίων. Οι μεταβιβάσιμες καλές πρακτικές που προκύπτουν από τις πέντε περιοχές περιλαμβάνουν κοινό σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης, συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης, σχέδια εκκένωσης, ασκήσεις σε ξενοδοχεία και λιμένες, προγράμματα κατάρτισης, ειδικές ομάδες επέμβασης, συμμετοχή εθελοντών και πολυσυμμετοχικά μοντέλα συντονισμού.

11. Συμπέρασμα

Συνολικά, τα συνδυασμένα ευρήματα από τα ερωτηματολόγια και τα εργαστήρια παρέχουν ισχυρή βάση για τις επόμενες φάσεις του έργου RETES. Επιβεβαιώνουν την ανάγκη ανάπτυξης μιας πρακτικής μεθοδολογίας συνεργασίας, τοπικά προσαρμοσμένων σχεδίων δράσης και εκπαιδευτικού υλικού που ανταποκρίνεται σε πραγματικές επιχειρησιακές ανάγκες. Τα στοιχεία υποστηρίζουν επίσης την υιοθέτηση ευέλικτων μορφών μάθησης και προσεγγίσεων βάσει σεναρίων, ώστε οι φορείς του τουρισμού και της Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών να αναπτύξουν κοινή κατανόηση, να βελτιώσουν την ετοιμότητα και να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα των προορισμών πριν από την εκδήλωση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Τα ευρήματα της παρούσας έκθεσης θα τροφοδοτήσουν άμεσα την ανάπτυξη του **Εγχειριδίου Μεθοδολογίας**, το οποίο θα παρέχει ένα κοινό πλαίσιο για τον σχεδιασμό μηχανισμών συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών του τουρισμού και των φορέων Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών. Το Εγχειρίδιο θα πρέπει να μετατρέψει τα στοιχεία που συλλέχθηκαν στις πέντε πιλοτικές περιοχές σε πρακτική καθοδήγηση, συμπεριλαμβανομένων προτεινόμενων δομών διακυβέρνησης, ρόλων και αρμοδιοτήτων, ροών επικοινωνίας, διαδικασιών συντονισμού, μέτρων ετοιμότητας και παραδειγμάτων εργαλείων συνεργασίας. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ανάγκη για απλές, ρεαλιστικές και μεταβιβάσιμες λύσεις, οι οποίες μπορούν να προσαρμοστούν σε διαφορετικά εδαφικά πλαίσια, από αγροτικές και διάσπαρτες περιοχές έως παράκτιους, αστικούς, ορεινούς και υψηλής πυκνότητας προορισμούς πολιτιστικής κληρονομιάς.

Παράλληλα, η έκθεση παρέχει την αναλυτική βάση για την προετοιμασία των πέντε **Τοπικών Σχεδίων Δράσης**. Τα Τοπικά Σχέδια Δράσης δεν θα πρέπει να είναι γενικά έγγραφα, αλλά τοπικά θεμελιωμένοι οδικοί χάρτες που αντανakλούν τους συγκεκριμένους κινδύνους, τις τουριστικές δομές, τις ρυθμίσεις διακυβέρνησης και τις ικανότητες των ενδιαφερόμενων μερών κάθε πιλοτικής περιοχής. Για το ADESIMAN, αυτό σημαίνει ανάπτυξη ενός μοντέλου κατάλληλου για μικρούς δήμους, φορείς αγροτικού τουρισμού και διάσπαρτες ροές επισκεπτών. Για το Μπέργκαμο, το Σχέδιο Δράσης θα πρέπει να αντιμετωπίζει την πολυπλοκότητα της περιοχής και τον κατακερματισμό του εξωξενοδοχειακού τομέα. Για το Μαλεβίζι, θα πρέπει να ενισχύσει τις διασυνδέσεις μεταξύ δημοτικών δομών πολιτικής προστασίας, φορέων παράκτιου τουρισμού, ξενοδοχείων και εθελοντικών ομάδων. Για τη Λεμεσό, θα πρέπει να υποστηρίξει ένα εστιασμένο μοντέλο συνεργασίας στις πιο ευάλωτες και δεκτικές περιοχές, ιδίως στις ορεινές κοινότητες. Για το Κότορ, θα πρέπει να αξιοποιήσει τις υφιστάμενες καλές πρακτικές και να εμπλέξει περαιτέρω ξενοδοχεία, ιδιωτικούς παρόχους καταλυμάτων, φορείς θαλάσσιου τουρισμού, τουριστικές ενώσεις και εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν υποστηρίζουν σαφώς την **Ενότητα 1 – Κατανόηση του Κινδύνου Καταστροφών και των Επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής στον Τουρισμό**, καθώς τα ενδιαφερόμενα μέρη αναγνώρισαν με συνέπεια την αυξανόμενη έκθεση των τουριστικών προορισμών σε δασικές πυρκαγιές, καύσωνες, πλημμύρες, καταιγίδες, λειψυδρία, σεισμούς και άλλους κινδύνους. Επιβεβαιώνουν επίσης τη συνάφεια της **Ενότητας 2 – Ρόλοι και Λειτουργίες της Πολιτικής Προστασίας και των Υπηρεσιών Έκτακτης Ανάγκης**, καθώς οι τουριστικοί φορείς συχνά έχουν περιορισμένη γνώση των συστημάτων έκτακτης ανάγκης, των αρμόδιων αρχών, των αλυσίδων επαφών και των επιχειρησιακών διαδικασιών.

Τα ευρήματα ευθυγραμμίζονται ιδιαίτερα με την **Ενότητα 3 – Αποτελεσματική Συνεργασία μεταξύ Τουριστικών Φορέων και Πολιτικής Προστασίας**, η οποία ανταποκρίνεται άμεσα σε ένα από τα κύρια κενά που εντοπίστηκαν στην έκθεση: την έλλειψη συστηματικής συνεργασίας, κοινών πρωτοκόλλων, καθορισμένων ρόλων και τακτικού συντονισμού μεταξύ των δύο τομέων. Παρομοίως, η ανάγκη για την **Ενότητα 4 – Επικοινωνία Κινδύνου και Διαχείριση Κρίσεων σε Πολυπολιτισμικά Τουριστικά Περιβάλλοντα** επιβεβαιώνεται έντονα από την επαναλαμβανόμενη ζήτηση για σαφή, πολυγλωσσική και προσανατολισμένη στους επισκέπτες επικοινωνία, ιδίως κατά τα πρώτα στάδια μιας έκτακτης ανάγκης. Τέλος, η **Ενότητα 5 – Βιώσιμη και Ανθεκτική Τουριστική Πρακτική** υποστηρίζεται από την ευρύτερη ανάγκη ενσωμάτωσης της ετοιμότητας, της πρόληψης και της ανθεκτικότητας στην ποιότητα, τη βιωσιμότητα και τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα των τουριστικών προορισμών.

Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν επιβεβαιώνουν επίσης τη συνάφεια των **Επιτραπέζιων Ασκήσεων**. Τα ενδιαφερόμενα μέρη τόνισαν επανειλημμένα ότι η ετοιμότητα δεν μπορεί να βασίζεται μόνο σε γραπτές διαδικασίες ή θεωρητικές γνώσεις. Οι ασκήσεις που βασίζονται σε ρεαλιστικά τοπικά σενάρια μπορούν να βοηθήσουν τους φορείς να κατανοήσουν τους αντίστοιχους ρόλους τους, να δοκιμάσουν τους διαύλους επικοινωνίας, να εντοπίσουν επιχειρησιακές αδυναμίες και να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη πριν από πραγματικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Η προσέγγιση των «πρώτων 60 λεπτών» που συζητήθηκε στα εργαστήρια μπορεί επομένως να αποτελέσει χρήσιμο σημείο αναφοράς για τον σχεδιασμό μελλοντικών ασκήσεων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Παράλληλα, η έκθεση δείχνει ότι τα θέματα κατάρτισης που προβλέπονται στην Ψηφιακή Εργαλειοθήκη θα πρέπει να **εμπλουτιστούν περαιτέρω με πρακτικό περιεχόμενο που προέκυψε από τα ερωτηματολόγια και τα εργαστήρια**. Σε αυτά περιλαμβάνονται:

- διαδικασίες εκκένωσης και παραμονής σε ασφαλή χώρο,
- διαχείριση ευάλωτων τουριστών,
- χρήση επίσημων συστημάτων προειδοποίησης,
- ετοιμότητα για δασικές πυρκαγιές και καύσωνες,

- *οι ειδικές ανάγκες των μικρών, αγροτικών, εξωξενοδοχειακών και κατακερματισμένων παρόχων τουρισμού.*

Τέλος, η παρούσα έκθεση επιβεβαιώνει ότι η ανθεκτικότητα του τουρισμού εξαρτάται από την ικανότητα σύνδεσης τομέων που συχνά λειτουργούν χωριστά. Τα συστήματα πολιτικής προστασίας, οι τουριστικές επιχειρήσεις, οι τοπικές αρχές, οι πάροχοι κατάρτισης, οι εθελοντικές οργανώσεις και οι φορείς διαχείρισης προορισμών έχουν διαφορετικές αλλά συμπληρωματικές αρμοδιότητες. Ως εκ τούτου, οι επόμενες δραστηριότητες του έργου θα πρέπει να επικεντρωθούν στη μετατροπή των αναγκών και των κενών που εντοπίστηκαν στην παρούσα έκθεση σε συγκεκριμένα εργαλεία συνεργασίας, διαδρομές κατάρτισης και πρακτικές τοπικής διακυβέρνησης. Με αυτόν τον τρόπο, το RETES μπορεί να συμβάλει σε καλύτερα προετοιμασμένους, καλύτερα διασυνδεδεμένους και πιο ανθεκτικούς τουριστικούς προορισμούς, ικανούς να προστατεύουν επισκέπτες, εργαζομένους, κατοίκους και τοπικά περιουσιακά στοιχεία απέναντι σε κλιματικούς και φυσικούς κινδύνους.

12. Παραρτήματα

**Παράρτημα 1 – Τοπική χαρτογράφηση σε 5
πilotικές περιοχές**

Παράρτημα 2 – Πρότυπο ερωτηματολογίου

**Παράρτημα 3 – Κατευθυντήριες γραμμές και
ερωτήσεις εργαστηρίων**

**Παράρτημα 6 – Πίνακες δεδομένων (1 ανά
πilotική περιοχή)**